

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra ekonomických teorií

Diplomová práce

Znalostní ekonomika a vzdělávání v ČR

Bc. Barbora Dupalová

© 2016 ČZU v Praze

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

Provozně ekonomická fakulta

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

Barbora Dupalová

Podnikání a administrativa

Název práce

Znalostní ekonomika a vzdělávání v ČR

Název anglicky

Knowledge Economy and Education in the Czech Republic

Cíle práce

Cílem práce je popsat podstatu a fungování znalostní ekonomiky; dalším cílem je analyzovat různé formy vzdělávání v České republice a úroveň vzdělání v ČR v porovnání s Evropskou unií.

Metodika

Práce bude rozdělena na dvě části: teoretickou a analytickou. Nejdříve budou nastudovány odborné literární zdroje a internetové stránky, kde budou získány informace k dané problematice. Veškeré použité prameny budou uvedeny v příloženém seznamu literatury. Následně bude proveden jejich rozbor, jehož výsledkem bude ucelený přehled dané problematiky. Daná problematika bude pomocí syntézy seříděna do jednotlivých kapitol. V druhé části práce bude použito dotazníkové šetření.

Doporučený rozsah práce

60 – 80 stran

Klíčová slova

vzdělávání, znalostní ekonomika, vysokoškolské studium, školství

Doporučené zdroje informací

CIBULKOVÁ, P. ŠTASTNOVÁ, P. KLEŇHOVÁ, M. České školství v mezinárodním srovnání : stručné seznámení s vybranými ukazateli publikace OECD Education at a Glance 2010. Praha: Ústav pro informace ve vzdělávání, 2007. ISBN 978-80-211-0604-8.

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE. PROVOZNĚ EKONOMICKÁ FAKULTA, – ŠRĚDL, K. *Znalostní ekonomika a vzdělávání*. Praha: Česká zemědělská univerzita, 2010. ISBN 978-80-213-2039-0.

KOHOUT, P. Vitamíny pro ekonomický růst. Praha: Ekopress, 2006. ISBN 80-86929-17-5.

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY. MŠMT: České školství v mezinárodním srovnání [online]. MŠMT, 2014 [cit. 2014-09-09]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/>

PLAMÍNEK, J. Vzdělávání dospělých. Praha: Grada Publishing, 2010. ISBN 978-80-247-3235-0.

SOUKUP, J. RATHOUSKÝ, B. Znalostní ekonomika v České republice a Evropské unii. Praha: Management Press, 2013. ISBN 978-80-7261-267-3.

Předběžný termín obhajoby

2016/17 ZS – PEF

Vedoucí práce

doc. PhDr. Ing. Karel Šréd, CSc.

Garantující pracoviště

Katedra ekonomických teorií

Elektronicky schváleno dne 29. 10. 2015

doc. Ing. Josef Brčák, CSc.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 11. 11. 2015

Ing. Martin Pelikán, Ph.D.

Děkan

V Praze dne 21. 11. 2016

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou diplomovou práci "Znalostní ekonomika a vzdělávání v ČR" jsem vypracovala samostatně pod vedením vedoucího diplomové práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu literatury na konci práce. Jako autorka uvedené diplomové práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušila autorská práva třetích osob.

V Praze dne 30.11.2016

Bc. Barbora Dupalová

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala doc. Ing. PhDr. Karlu Šrédlovi, CSc. za odborné vedení, cenné rady a pomoc při zpracování této diplomové práce.

Znalostní ekonomika a vzdělávání v ČR

Knowledge Economy and Education in the Czech Republic

Souhrn

Tato diplomová práce se zabývá znalostní ekonomikou a vzděláváním v České republice. V první části práce jsou popsány pojmy, které patří do znalostního řetězce a následně je charakterizována znalostní ekonomika. Další část se věnuje lidským zdrojům a lidskému kapitálu. V posledních kapitolách teoretické části je definováno téma vzdělávání, kde je charakterizován mezinárodní systém klasifikace vzdělávání, dále celoživotní vzdělávání a vzdělávání dospělých. Na závěr jsou definovány stupně vzdělávacího procesu v České Republice.

Analytická část diplomové práce se zabývá mezinárodním srovnáním dosažené úrovně vzdělání České republiky dle Eurostat a v rámci hodnocených zemí OECD. Druhá část je zaměřena na vlastní výzkum s cílem zjistit názor a přístup obyvatel k dalšímu vzdělávání a zvyšování si tak své kvalifikace.

Klíčová slova: znalostní ekonomika, vysokoškolské studium, systém vzdělávání, školství, vzdělanost, lidské zdroje, lidský kapitál

Summary

This thesis deals with the knowledge economy and education in the Czech Republic. The first part describes the concepts that belong to the knowledge chain and consequently is characterized by knowledge-based economy. Another section is devoted to human resources and human capital. In the last chapter of the theoretical part is defined topic of education, which is characterized by an international classification system for lifelong education further and adult education. At the end of defined levels of the education process in the Czech Republic.

The analytical part of the thesis deals with the international comparison of educational attainment Czech Republic, according to Eurostat, and within the evaluated countries of the OECD. The second part is focused on the research in order to obtain an opinion and the population's access to further education and improving their qualification.

Keywords: knowledge economy, university studies, education system, education, scholarship, human resources, human capital

Obsah

1	Úvod	9
2	Cíl práce a metodika	10
2.1	<i>Cíl práce</i>	10
2.2	<i>Metodika</i>	10
3	Teoretická východiska	11
3.1	<i>Znalostní řetězec</i>	11
3.1.1	Data.....	11
3.1.2	Informace	12
3.1.3	Znalosti	12
3.2	<i>Znalostní ekonomika</i>	13
3.2.1	Znalostní management.....	15
3.2.2	Znalostní pracovník	16
3.2.3	Indexy znalostní ekonomiky.....	16
3.3	<i>Lidské zdroje a lidský kapitál</i>	18
3.3.1	Zdroje ekonomického růstu	18
3.3.2	Lidské zdroje.....	19
3.3.3	Lidský kapitál	20
3.4	<i>Vzdělávání</i>	22
3.4.1	Klasifikace vzdělávání dle mezinárodního systému	22
3.4.2	Celoživotní vzdělávání	28
3.4.3	Vzdělávání dospělých	29
3.5	<i>Vzdělávání v ČR</i>	32
3.5.1	Stupně vzdělávacího systému	33
4	Vlastní zpracování	38
4.1	<i>Mezinárodní srovnání úrovně vzdělání České republiky</i>	38
4.1.1	Mezinárodní srovnání České republiky dle Eurostat	38
4.1.2	Mezinárodní srovnání České republiky v rámci OECD	42
4.2	<i>Vlastní dotazníkové šetření</i>	50
5	Zhodnocení výsledků	63
6	Závěr	65

7	Seznam použitých zdrojů.....	66
8	Přílohy	70

1 Úvod

V současné době je vzdělávání jedním z hlavních stavebních pilířů pro konkurenceschopnost ekonomiky. Vzdělávání vede ke zvyšování lidského kapitálu a to má kladný dopad nejen pro jedince, ale i pro celou společnost. Na úrovni jedince se vyšší lidský kapitál projevuje zejména lepší kvalifikací a možností získat pracovní pozici s vyšším výdělkem a celkově tak vyšší zaměstnatelností. Na úrovni společnosti má hlavní roli v ekonomickém rozvoji, snižování nezaměstnanosti a posilování konkurenceschopnosti ekonomiky oproti jiným zemím.

Pro udržení konkurenceschopnosti ekonomiky je klíčová investice do lidského kapitálu a snaha o rozvoj nejen formálního učení, ale hlavně celoživotního vzdělávání. Úspěšnost jednotlivých organizací závisí na schopnosti zvyšovat svou výkonnost prostřednictvím vzdělávání zaměstnanců, např. formou distančního vzdělávání, školení nebo e-learningu. Firmy, které podporují vzdělávání svých zaměstnanců, se nazývají učící se organizace. Investice do vzdělávání zaměstnanců je investicí pro budoucí postavení firmy na trhu.

Znalostní ekonomika propojuje tři důležité faktory, jako je existence kvalitního vzdělání, schopnost inovací v ekonomice a správné využívání informací a znalostí. Znalostní ekonomika pracuje s předpokladem, že každá investice do lidského kapitálu se několikanásobně zúročí. Jedním z předpokladů pro zvýšení produktivity firem je také zvýšením investic do výzkumu a vývoje. Je to systematická tvůrčí práce, která rozšiřuje dosavadní technologie o nové poznatky. Výzkum a vývoj se provádí nejen na veřejných a soukromých vysokých školách, ale i v podnikatelské sféře.

V dnešním globalizovaném světě se znalostní společnost, tvořená vzděláváním, výzkumem a vývojem, stává klíčem k úspěchu. Vzdělávání tedy celkově vede nejen ke zvyšování lidského kapitálu, zvyšování konkurenceschopnosti firem i celé země, ale i ke zvýšení kvality lidského života.

2 Cíl práce a metodika

2.1 Cíl práce

Cílem práce je popsat podstatu a fungování znalostní ekonomiky, analyzovat různé klasifikace vzdělávání v rámci mezinárodního systému ISCED a charakterizovat stupně vzdělávacího procesu v České republice. Dalším cílem je porovnání úrovně vzdělávání v České republice v rámci Evropské unie a v rámci členských zemí OECD a na závěr v rámci vlastního průzkumu zjistit názor a přístup obyvatel k dalšímu vzdělávání.

2.2 Metodika

Práce bude rozdělena na dvě části. Nejdříve budou nastudovány odborné literární zdroje a internetové stránky, kde budou získány informace k dané problematice. Následně bude proveden jejich rozbor, jehož výsledkem bude ucelený přehled dané problematiky. Daná problematika bude pomocí syntézy seříděna do jednotlivých kapitol. Podrobně bude provedena analýza znalostní ekonomiky, lidských zdrojů a lidského kapitálu. Dále bude analyzováno vzdělávání, konkrétně pojmu jako takového a klasifikace jednotlivých forem vzdělávání dle mezinárodního systému ISCED a následně stupňů vzdělávání používaných v České republice. Veškeré použité prameny budou uvedeny v příloženém seznamu literatury.

V analytické části bude použito metody komparace, kde dochází ke srovnání výsledných dat České republiky v rámci Evropské unie a s ostatními členskými zeměmi OECD. V druhé části analytické práce bude použito dotazníkové šetření zaměřené na názor a přístup obyvatel k dalšímu vzdělávání. V závěru práce budou shrnuty výsledky diplomové práce a pomocí indukce zobecněny získané poznatky.

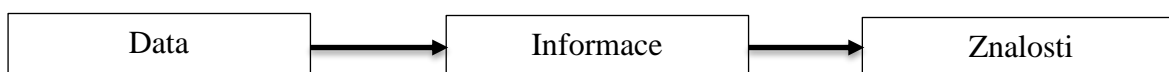
3 Teoretická východiska

Teoretická část práce analyzuje znalostní ekonomiku a vzdělávání. Zabývá se jednotlivými pojmy, jako jsou data, informace, znalosti, znalostní ekonomika, lidské zdroje, lidský kapitál a vzdělávání.

3.1 Znalostní řetězec

Management znalostí chápeme jako systematický přístup k tvorbě, získávání, uchovávání, šíření, sdílení a k využívání znalostí s cílem zvýšit výkon firmy. Pouhé shromažďování dat, informací a znalostí nemá pro firmu velký význam. Důležité jsou ty znalosti, které byly využity ke konkrétní důležité akci. Management znalostí je v této době považován za první krok ke znalostní ekonomice. (Truneček, 2004)

Graf 1: Znalostní řetězec

Zdroj: vlastní zpracování

3.1.1 Data

Data mohou být čísla, text, zvuk, obraz, nebo i jiné smyslové vjemy. Data se dále dělí na strukturovaná a nestrukturovaná. Strukturovaná data zachycují různé objekty a fakta, která se využívají v informačních databázových systémech, kde je možné vybírat jen potřebná data. Nestrukturovaná data mohou být např. videozáznamy, obrázky nebo textové dokumenty. (Sklenák, 2001)

Data lze hodnotit kvantitativně z hlediska rychlosti, která je vyjádřena v čase pro jejich získání, dále z hlediska kvantity, kde jde hlavně o kapacitu objemu dat, která máme k dispozici a také vynaložených nákladů na jejich získání. Z kvalitativního hlediska se jedná o dostupnost dat, jestli jsou data přístupná tehdy a tam kdy jsou potřebná,

korespondenci, jestli jsou v souladu s naším očekáváním a readabilitou, neboli přesností, rychlostí vnímání a snadným porozuměním datům. (Barták, 2008)

3.1.2 Informace

Jsou to prakticky zpracovaná data, kterým uživatel dává, dle svých individuálních schopností, hodnot a znalostí, určitý význam. Informace nám dávají odpovědi na otázky kdo?, co?, kde?, kdy?, které nabývají významu až vzájemným propojením dat. Hodnota informací je závislá na znalostech uživatele a pochopení vztahů mezi jednotlivými daty. (Truneček, 2004)

Uživatel rozhoduje o tom, zda informace bude potenciální, nevyužitá, pouze uložená v paměti nebo zda se stane aktuální, která se využívá k orientaci a slouží k zabezpečení funkce systému. (Barták, 2008)

3.1.3 Znalosti

Pojem znalost je pro interpretování obtížná. Při překladu z anglického slova „knowledge“ se často vedle českého významu přidává termín dovednost. Znalost neznamena pouhé učení z paměti, ale i něco umět, schopnost jednat a prakticky řešit situace. (Brožová, a další, 2011)

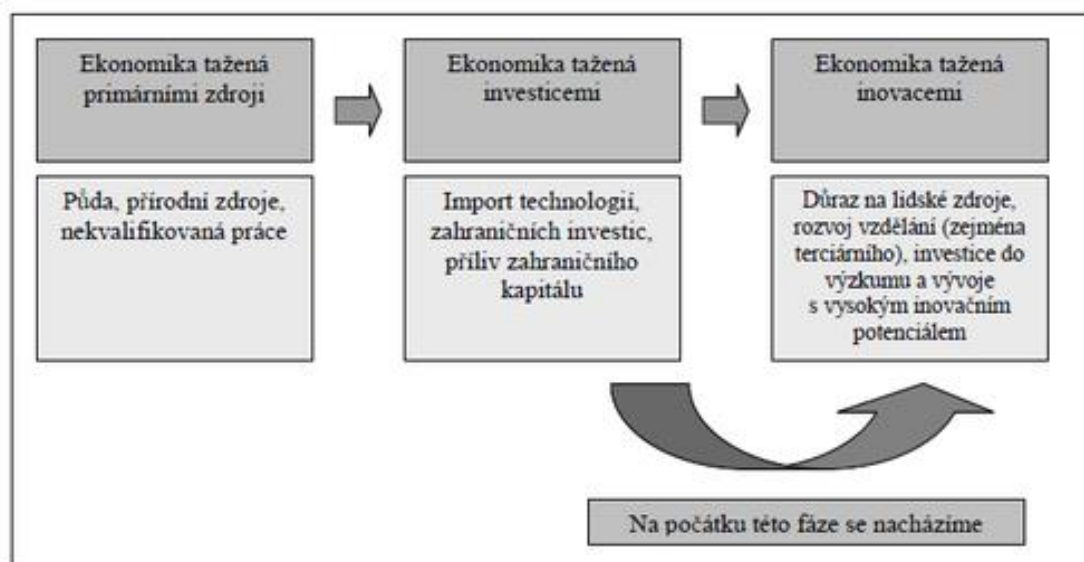
Znalost lze tedy chápat jako informaci, která je obohacena našimi získanými zkušenostmi, vztahy, dovednostmi, principy, hodnotami a díky nim ji lze používat. (Barták, 2008)

Znalosti dělíme na explicitní, implicitní a tacitní. Explicitní znalosti jsou formalizované nebo dokumentované znalosti, které jsou většinou dobře strukturované a přenositelné. Jsou to různé dokumenty a manuály, které jsou většinou zpracovány pomocí informačních technologií. Implicitní znalosti jsou uchovány v hlavách pracovníků a kdykoliv je možné je převést do explicitní formy, jelikož pracovník ví veškeré informace o tomto procesu. Posledním druhem jsou tacitní znalosti, které jsou uloženy v hlavách zaměstnanců, ale je těžké je převést do explicitní formy a znalosti dokumentovat. Jsou to např. získané zkušenosti experta v určité oblasti. (Bureš, 2007)

3.2 Znalostní ekonomika

Vznik a pojem znalostní ekonomiky byl poprvé popsán v knize Petera Duckera „The Age of Discontinuity“, která vyšla v roce 1969. Podle Druckera se nestávají hlavním zdrojem současnosti kapitál ani přírodní zdroje, ale znalosti. Nelze neustále zvyšovat množství lidských zdrojů, je potřeba změnit produktivitu každého pracovníka, musí se přeměnit na znalostní pracovníky. Pro každou firmu bude jedinou konkurenční výhodou to, že bude mít pracovníky, kteří budou disponovat znalostmi. (Soukup, a další, 2013)

Graf 2: Fáze ekonomických systémů

Zdroj: (Matula, 2011)

Na tomto obrázku je znázorněno, že v prvotní fázi v ekonomice tažené primárními zdroji je důležité zemědělství, kde je hlavním zdrojem půda a přírodní zdroje. Následuje ekonomika tažená investicemi, která je zaměřena na příliv zahraničního kapitálu, investic a technologií. Poslední fází je ekonomika tažená inovacemi, která klade důraz na lidské zdroje a vzdělání, zde je investováno do výzkumu a vývoje.

Se znalostní ekonomikou jsou spojeny tři důležité faktory, jako je existence kvalitního vzdělání, schopnost inovací v ekonomice a správné využívání informací a znalostí. Pokud se budou tyto faktory správně využívat, mohou změnit konkurenceschopnost země. (Soukup, a další, 2013)

Znalostní ekonomika spojuje původně oddělená odvětví mezi průmyslem, technologií a organizací. Vznikají nová odvětví průmyslu zaměřená na vytváření nových produktů a služeb. Spojením televize, telefonického průmyslu, informačních služeb a výpočetní techniky vzniklo např. odvětví telekomunikace.

Zákazníci mají ve výrobním procesu stále větší roli. Znalostní ekonomika umožňuje přizpůsobování produktu podle individuálních potřeb zákazníků. Součástí procesu se stávají znalosti nebo myšlenky zákazníků, které slouží k upřesnění vlastností u výrobků či služeb.

V porovnání s klasickou ekonomikou je u znalostní ekonomiky rychlejší tvorba cen, které je možné dynamicky přizpůsobovat požadavkům zákazníků. Díky informačním technologiím je snadné srovnávat jednotlivé cenové nabídky na trhu. (Bureš, 2007)

Charakteristické znaky znalostní ekonomiky dle Bureše:

- využívá informační technologie pro vytváření produktů
 - nižší závislost organizací na potřebě fyzické koncentrace strojů
 - nemá pevně definované hranice
 - transformace fyzicky existujících organizací do virtuálních
 - propojení a spolupráce organizací pomocí informačních technologií
 - přímé propojení zákazníka a výrobce
 - dynamická tvorba cen
 - spolupráce a integrace původně oddělených ekonomických sektorů
- (Bureš, 2007)

Tvorba a rychlost šíření znalostí se zvýšila především s rozvojem a dostupností informačních a komunikačních technologií. Vzhledem k tomuto rozvoji se podporuje rychlé šíření efektivních výrobních postupů a růst konkurenceschopnosti a propojenosti světové ekonomiky. Konkurenceschopnost firem závisí na produktivním příspěvku do globálního hodnotového řetězce. Udržitelný ekonomický růst závisí na úspěšných strategiích založených na soustavném využívání a vytváření znalostí. (Kadeřábková, 2007)

Konkurenceschopnost firem je schopnost neustále vykazovat rostoucí produktivitu, neboli s omezenými vstupy kapitálu a lidské práce dosáhnout vyšších výstupů. Konkurenceschopnost je charakteristická udržením a zvyšováním podílu na národním i mezinárodním trhu. Technologický pokrok, výzkum a vývoj, zlepšování kvalifikace zaměstnanců a vznik inovací ve firmě vede ke zlepšení konkurenční pozice na trhu. Ve znalostní ekonomice je pro úspěšnost firmy důležitý nejen výzkum a vývoj, ale i vytváření znalostí s praktickým uplatněním a realizací. (Kislingerová, a další, 2008)

3.2.1 Znalostní management

Znalostní management označuje tvorbu, využití a sdílení znalostí. Praktický úkol znalostního managementu spočívá dostat správné znalosti ke správným osobám ve správný čas a ve správné formě. (Bureš, 2007)

Znalostní management podporuje rozvoj schopností lidí k lepšímu využívání a rozvíjení znalostí a zkušeností. Znalostním managementem staví na lidských schopnostech, kdy dochází k prohlubování potenciálu pracovníků a tak i celé organizace. Jedná se v podstatě o řízení vzdělanostní ekonomiky a celé společnosti. (Barták, 2008)

V rámci znalostního managementu je charakteristická neustálá snaha o rozvíjení a využívání intelektuálního kapitálu, díky kterému bude dosaženo lepší výkonnosti a vyššího zisku. Hlavní roli v rozvoji znalostního managementu sehrávají znalostní pracovníci a jejich hromadná spolupráce v organizaci, organizační struktura a podniková kultura a velmi důležitou roli zastávají informační systémy a technologie. (Vymětal, a další, 2005)

3.2.2 Znalostní pracovník

Znalostní pracovník je takový člověk, jehož práce je z větší části založena na znalostech. Znalostní pracovník má speciální soubor znalostí a dovedností, které jsou pro danou organizaci klíčové a firma si je nemůže opatřit jiným způsobem než pomocí znalostních pracovníků. Může to být člověk, kterého ostatní považují za specialistu a cení si ho, ale může to být i zcela nenápadný pracovník o kterém ostatní netuší, že zastává tak důležitou roli v organizaci. (Mládková, 2005)

Charakteristické znaky znalostního pracovníka:

- má často jako jediný znalost důležitou pro organizaci
- dokáže tuto znalost prakticky využívat
- znalost může být částečně podvědomá a není možné jí dále naučit
- znalostní pracovníci často pracují duševně

(Mládková, 2005)

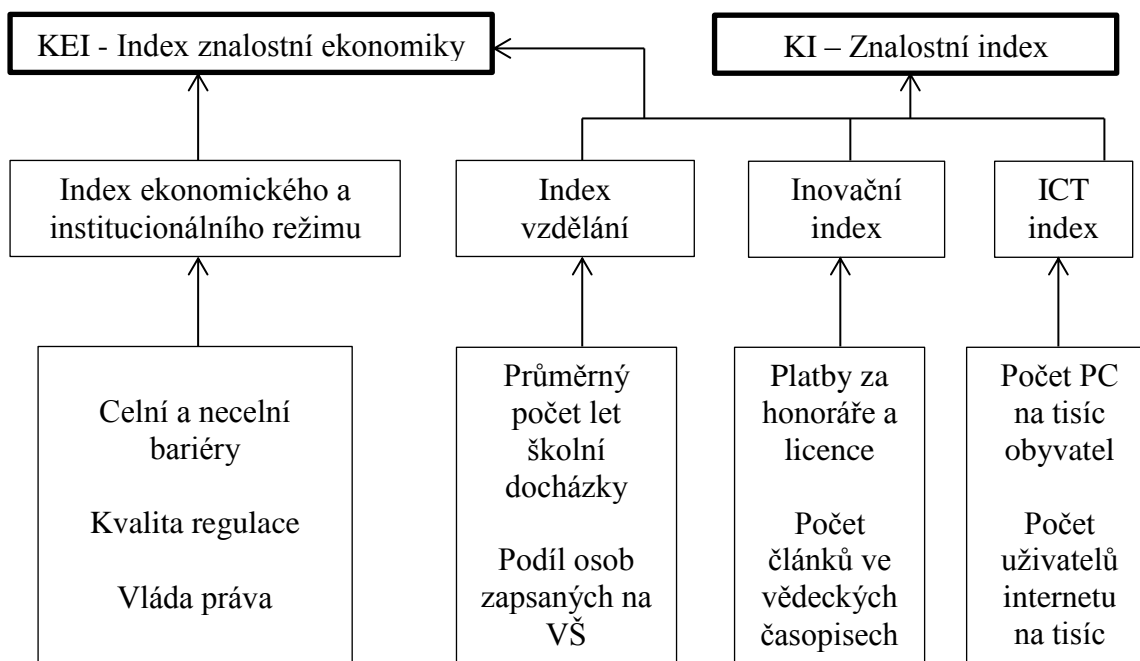
Podle ekonoma P. F. Druckera je znalostní pracovník, neboli podle jeho názvosloví technolog, který vykonává nejen práci manuální, ale i znalostní. Znalostní pracovníci vykonávají mnoho moderních činností zaměřených na počítače, informace, internet, ale jsou to např. i pracovníci ve zdravotnictví. (Truneček, 2004)

3.2.3 Indexy znalostní ekonomiky

Vytvářením systémů pro určení dynamiky a dosažené úrovně znalostní ekonomiky v jednotlivých zemích a regionech z kvantitativního pohledu se zabývá mnoho statistických a výzkumných organizací.

Světová banka vytvořila on-line nástroj KAM (Knowledge Assessment Methodology), který pomáhá zemím zvládnout přechod ke znalostní ekonomice pomocí identifikování problémů a příležitostí. Jsou zveřejněny dva souhrnné indexy: KEI (Knowledge Economy Index – Index znalostní ekonomiky) a KI (Knowledge index – Znalostní index). (Soukup, a další, 2015)

Graf 3: Znalostní indexy

Zdroj: Vlastní zpracování dle (Soukup, a další, 2013)

Index znalostní ekonomiky KEI

Index znalostní ekonomiky se zaměřuje na to, jestli k efektivnímu využití znalostí a k rozvoji ekonomiky pomáhá znalost konkrétního prostředí. Vypočítá se pomocí průměru výkonnostních výsledků země a regionů. Výpočet souvisí se čtyřmi pilíři znalostní ekonomiky: vzdělávání a lidské zdroje, inovační systém, informační a komunikační technologie, ekonomický a institucionální režim dané země. (Holcová, 2014)

Znalostní index KI

Znalostní index měří schopnost rozšiřovat, přijímat a vytvářet znalosti. Výpočet je založen na průměru normalizovaných dat země a regionů v klíčových proměnných tří pilířů: vzdělávání a lidské zdroje, inovační systém, informační a komunikační technologie. (Soukup, a další, 2013)

3.3 Lidské zdroje a lidský kapitál

3.3.1 Zdroje ekonomického růstu

Lidský kapitál je zdrojem ekonomického rozvoje, který umožňuje růst potenciálního produktu a je tvořen několika složkami jako jsou lidské zdroje, přírodní zdroje a kapitálové zdroje.

a) lidské zdroje

- množství práce
- pracovní kvalifikace (např. zručnost, vzdělání, podnikání, motivace), označuje se také jako lidský kapitál

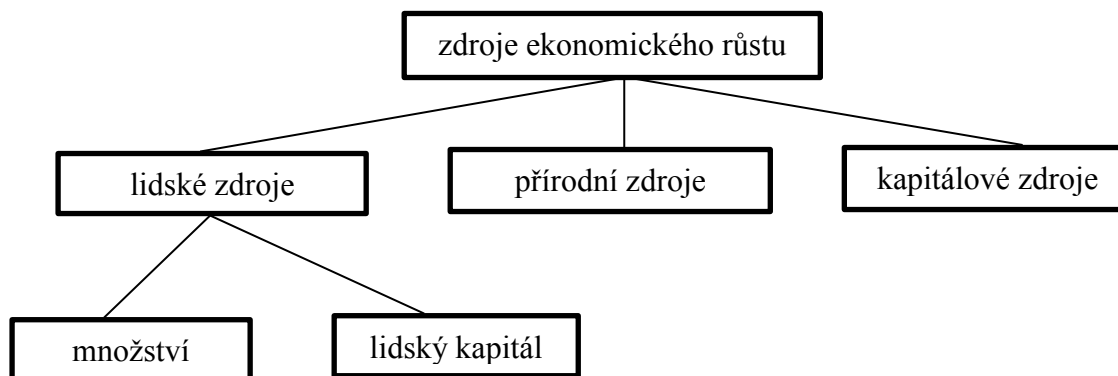
b) přírodní zdroje

- množství půdy a nerostného bohatství
- kvalita přírodních zdrojů (kvalita nerostů, klimatické podmínky, úrodnost půdy)

c) kapitálové zdroje

- budovy, stroje a zařízení, stavby
- technická úroveň statků (výkonnost, pracovní a energická náročnost, přesnost)
(Severová, a další, 2010)

Graf 4: Zdroje ekonomického růstu

Zdroj: Vlastní zpracování dle (Severová, a další, 2010)

Podstatou lidského kapitálu je to, že se jedná o výrobní faktor, který se používá pro výrobu dalších nových statků a služeb. V budoucnosti má přinášet ekonomickému subjektu příjem a užitek.

Lidský kapitál je souhrnem investic vložených do pracovní síly. Nejdůležitějším druhem lidského kapitálu je vzdělávání, které je sice výdajem zdrojů v určitý okamžik, ale díky tomu se v budoucnu zvýší produktivita práce. (Šréd, 2010)

3.3.2 Lidské zdroje

Lidskými zdroji jsou především označovány postoje, vlastnosti, názory a dovednosti lidí, kteří jsou jejich nositeli. Z těchto zdrojů je vždy čerpáno, když je potřeba vykonat nějaké činy, nebo něco udělat. (Plamínek, 2013)

Člověk, který vlastní nutné předpoklady k určité práci a musí být schopen podat určitý výkon, se stává kompetentním pracovníkem k těmto činnostem.

Předpoklady lidských zdrojů:

- Vlastnosti jsou těžce ovlivnitelné, může se jednat např. o druh povahy. Není dobré určité vlastnosti u pracovníků potlačovat, ale naopak jich využívat.
- Postoje jsou vztahy lidí k okolnímu dění, které lze do jisté míry ovlivňovat.
- Schopnosti člověka je možné pro lepší výsledky práce měnit nebo upravovat. Jedná se o jeho znalosti a dovednosti. (Plamínek, 2009)

Řízení lidských zdrojů

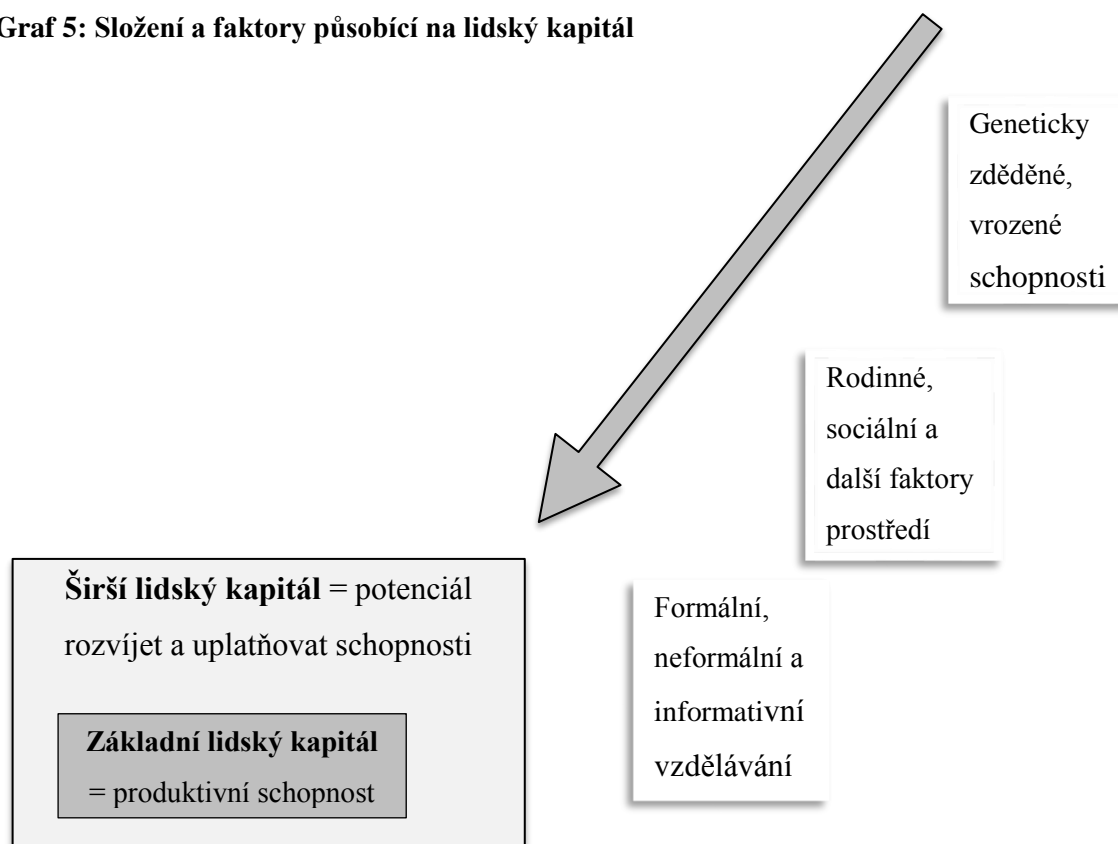
Je to logický a strategický plán, jak řídit to nejcennější, co podniky mají. Cílem je řídit lidské zdroje tak, aby byl podnik schopen plnit své stanovené cíle. Na konkurenceschopnosti podniku jsou rozhodující zvolené charakteristické postupy v řízení lidských zdrojů, mohou mít důležitý vliv na výkony podniku. Strategii řízení lidských zdrojů je podporovat efektivitu organizace vytvářením nových postupů, vytváření a zlepšování vztahů se zákazníky. (Armstrong, 2007)

3.3.3 Lidský kapitál

V současné době již nestačí podniku k úspěchu, aby byl vybaven kvalitními technologiemi, je důležité mít schopné zaměstnance a rozvíjet jejich kvalifikaci. Bez lidí by se ekonomický subjekt nemohl rozvíjet a technické prostředky a technologie by nebyly využity, případně by vůbec nevznikly.

Lidský kapitál lze definovat jako soubor vrozených a získaných schopností, dovedností, vědomostí, návyků, zkušeností, talentu a energie, které jsou využívány k výrobě produktů. Lidé jsou ti, kteří zajistí dlouhodobé a úspěšné působení podniku na trhu. Významný americký ekonom Gary Stanley Becker rozdělil lidský kapitál na dvě části, na specifický kapitál, který je využitelný jen v daném podniku a na všeobecný lidský kapitál, který je využitelný v různých druzích zaměstnání. Toto rozdělení vedlo k úvaze a motivaci podniku k investicím do podnikového vzdělávání. (Vodák, a další, 2011)

Graf 5: Složení a faktory působící na lidský kapitál

Zdroj: Vlastní zpracování dle (Mazouch, a další, 2011)

Péče o duševní a fyzické zdraví je jednou formou investování do lidského kapitálu. Ve vyspělých zemích závisí ekonomické výdělků především na znalostech a dovednostech, než na fyzické síle. Znalosti, zdraví a celkovou úroveň a kvalitu života lze neustále zlepšovat. Kvalitnější a lepší stravou se zvyšuje odolnost a síla a snižuje se pravděpodobnost toho, že člověk umře v produktivním věku, zlepšují se tak vyhlídky na delší období výdělků. Lepší pracovní podmínky a zvyšování platu ovlivňují pracovní morálku a výkonnost zaměstnance. Investice firem do zdraví zaměstnanců, ať už jsou to příspěvky na lékařské prohlídky, příspěvky na stravování nebo vyšší bezpečnost práce, přispěje ke zvýšení výkonnosti pracovníků.

Investice do lidského kapitálu ovlivňují budoucí ekonomické i psychické příjmy. Investicemi do vlastního lidského kapitálu se zlepšují lidské zdroje a dovednosti a to má za následek zvyšování psychických a peněžních příjmů. Lidé s vyšší kvalifikací a vzděláním dosahují i vyšších výdělků. Investice do lidského kapitálu je bohatstvím národů. (Kameníček, 2012)

Řízení lidského kapitálu je úzce propojeno s řízením lidských zdrojů, ale řízení lidského kapitálu se zaměřuje více na výkony lidí a měření lidských zdrojů. Více se věnuje budování strategie a strategickému řízení pro lepší dosažení cílů a zdůrazňuje nutnost měření pro efektivnější posouzení zvolené strategie. (Armstrong, 2007)

3.4 Vzdělávání

„Vzdělání je to, co člověku zůstane, když zapomene, co se naučil ve škole.“

Albert Einstein

Vzdělávání je proces, ve kterém lidé získávají nové znalosti, postoje a dovednosti. Je to dlouhodobý proces, jelikož probíhá v průběhu celého života. Vzdělávání je nedílnou součástí lidské společnosti. (Kociánová, 2010)

Vzdělávání zaujímá stále větší důležitost v životě lidí. Vzdělávání ve světě se globalizuje a dochází ke sblížení a propojování na mezinárodní úrovni. Země se snaží vybudovat co nejlepší vzdělávací systémy s ohledem ke svému dalšímu rozvoji. Ve světě dochází ke sblížení a propojování vzdělávání na mezinárodní úrovni, neboli k internacionalizaci vzdělávání. I tak si ale vzdělávací systémy v různých zemích nechávají své charakteristické rysy pocházející z kulturních, historických a náboženských tradic každé země. (Šrédli, 2010)

3.4.1 Klasifikace vzdělávání dle mezinárodního systému

Mezinárodní standardní klasifikace vzdělávání ISCED (International Standard Classification of Education) patří mezi ekonomické a sociální klasifikace OSN (Organizace spojených národů). Tyto klasifikace se používají po celém světě a slouží k sestavování, shromažďování a analyzování statisticky srovnatelných údajů. Klasifikace slouží pro uspořádání vzdělávacích programů do vzdělávacích úrovní. Klasifikace vznikla na základě mezinárodní dohody a je přijata Generální konferencí členských států UNESCO¹. (Český statistický úřad)

¹ UNESCO – Organizace OSN pro vzdělání, vědu a kulturu (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization)

Klasifikace ISCED zahrnuje formální a neformální vzdělávací programy, které jsou používané k měření úrovně dosaženého vzdělání:

Formální vzdělávání je institucionalizované a plánované, které se uskutečňuje ve veřejných organizacích. Tvoří formální vzdělávání dané země a jsou uznávány národními vzdělávacími úřady. Mezi formální vzdělávání patří i odborné vzdělávání, vzdělávání žáků se speciálními potřebami a některé vzdělávání dospělých. Institucionalizované vzdělávání se obvykle koná ve vzdělávacích institucích, kde získají počáteční vzdělání formulované jako vzdělávání jedinců, před prvním nástupem do práce. Za formální vzdělávání lze také považovat vzdělávací programy, které se konají z části na pracovišti, účastník na konci obdrží kvalifikaci, kterou uznávají národní vzdělávací úřady. (Český statistický úřad)

Neformální vzdělávání je stejně jako formální vzdělávání institucionalizované, záměrné a plánované. Rozdílem ale je, že neformální vzdělávání je alternativou v rámci celoživotního vzdělání, kterým se doplňuje formální vzdělávání. Je zaměřené na osoby všech věkových skupin, může mít krátkou délku trvání nebo může být méně intenzivní. Neformální vzdělávání se koná většinou v podobě workshopů, seminářů nebo krátkých kurzů a nevede k získání kvalifikace uznávané národními vzdělávacími úřady. Neformální vzdělávání může vést ke zlepšování gramotnosti dospělých, vzdělávání dětí mimo školní docházku, přípravu nezaměstnaných na budoucí zaměstnání nebo pro přípravu učňů ke zlepšení kvalifikace na pracovišti. (Český statistický úřad)

Informální učení se definuje jako záměrné vzdělávání, které ale není institucionalizované, je méně organizované a strukturované, než předchozí dva typy vzdělávání. Informální vzdělávání může zahrnovat učení na pracovišti nebo v rodině. Kvalifikace udělené v rámci informálního vzdělávání jsou zahrnuty při určení úrovně dosaženého vzdělání, ale není zahrnuto pro měření účasti na vzdělávání v rámci klasifikace ISCED. (Český statistický úřad)

V rámci ISCED je také zahrnuto **nahodilé učení**, které slouží k předávání informací, ale není organizované a prvotně neslouží k učení. Nahodilé učení není záměrné vzdělávání, je to například sledování pořadu v TV nebo poslech rozhlasu. (Český statistický úřad)

Tabulka 1: Kódování úrovní ISCED

Vzdělávací program	
0	Vzdělávání v raném dětství
1	Primární vzdělávání
2	Nižší sekundární vzdělávání
3	Vyšší sekundární vzdělávání
4	Postsekundární vzdělávání
5	Krátký cyklus terciálního vzdělávání
6	Bakalářská nebo jí odpovídající úroveň
7	Magisterská nebo jí odpovídající úroveň
8	Doktorská nebo jí odpovídající úroveň
9	Vzdělávání jinde uvedené

Zdroj: Vlastní zpracování dle (Český statistický úřad)

ISCED 0 – vzdělávání v raném dětství

Vzdělávací programy v rámci ISCED 0 podporují sociální, emocionální, poznávací a fyzický rozvoj dětí v raném dětství. Snaží se připravit malé děti na vstup do primárního vzdělávání a zapojení do společnosti. ISCED 0 se rozděluje na dvě kategorie, a to rozvoj vzdělávání v raném v dětství, které je určeno pro děti ve věku od 0 do 3 let, druhá kategorie je preprimární vzdělávání, která je určená pro děti od 3 let do věku nástupu do primárního vzdělávání. (Český statistický úřad)

Programy na úrovni ISCED 0 představují různé druhy vzdělávacích programů určené pro děti před nástupem do primárního vzdělávání, které se realizují typicky v mateřských školách. (Šrédl, 2010)

ISCED 1 – primární vzdělávání

Primární vzdělávání je charakterizováno jako začátek systematického vzdělávání. Ústav pro informace ve vzdělávání využívá termín primární vzdělávání, když hovoří o zahraničních vzdělávacích programech, ale když pojednává o českém systému, označuje ho jako první stupeň „základního školství.“ (Šréd, 2010)

Programy v primárním vzdělávání jsou především určeny k poskytování základních dovedností, jako je psaní, čtení a počítání. Vzdělávací programy jsou určeny tak, aby vytvořily základ pro učení a porozumění na základní úrovni obtížnosti, která má děti připravit na nižší sekundární vzdělávání. Obvyklý věk pro primární vzdělávání je 5 až 7 let a obvyklá délka trvání je 6 let. (Český statistický úřad)

ISCED 2 – nižší sekundární vzdělávání

Cílem nižšího sekundárního vzdělávání je připravit děti na celoživotní učení. Některé vzdělávací programy na úrovni ISCED 2 mohou být odborného zaměření pro zlepšení dovedností týkající se zaměstnání. Programy v této úrovni ISCED mají větší počet předmětů než na primárním vzdělávání a výuku provádí větší počet pedagogů s odborným vzděláním. Do nižšího sekundárního vzdělávání vstupují děti nejčastěji ve věku 12 let a délka vzdělávání je 8 až 9 let. (Český statistický úřad)

V některých zemích (např. Česká republika, skandinávské země) se tato úroveň vzdělávání nazývá „základní škola.“ Obvykle se chápe jako přípravná etapa pro vyšší sekundární vzdělávání. (Šréd, 2010)

ISCED 3 – vyšší sekundární vzdělávání

Programy na úrovni ISCED 3 poskytují studentům specializovanější výuku a jsou více odlišené s různými možnostmi vzdělávání, které připravují studenty na terciální vzdělávání nebo absolventi přecházejí na trh práce a hledají si zaměstnání. Pedagogové jsou více specializovaní na předměty, které vyučují. (Český statistický úřad)

Vyšší sekundární vzdělávání zahajují studenti ve věku 14-16 let a délka studia je od 2 do 5 let. Dělí se na dva základní typy: všeobecné vzdělávání a odborné/profesionální

vzdělávání. Do této úrovně vzdělávání se řadí různé typy středních škol, ale i rekvalifikační kurzy zakončené závěrečnou zkouškou. (Šréd, 2010)

ISCED 4 – postsekundární neterciální vzdělávání

Postsekundární i terciální vzdělávání má za účelem připravit studenty na vstup na trh práce. Postsekundární vzdělávání se zaměřuje na získávání dovedností, schopností a znalostí ale s nižší náročností, než u terciálního vzdělávání. Absolventi všeobecně zaměřených programů na úrovni ISCED 3 mají možnost volby k získání odborně zaměřeného neterciálního vzdělávání nebo absolventi odborně zaměřených studijních programů si mohou zvýšit kvalifikaci nebo větší specializaci pro zaměstnání. (Český statistický úřad)

Vzdělávací úroveň ISCED 4 obsahuje zejména učební obory navazující na střední školu, nástavbová studia, ale i předuniverzitní přípravné kurzy nebo rekvalifikační kurzy. Délka studia je od několika měsíců až do 2 let. (Šréd, 2010)

ISCED 5 – krátký cyklus terciálního vzdělávání

Vzdělávací programy na úrovni ISCED 5 jsou více praktické, pracovně orientované. Jsou většinou určeny pro účastníky, kteří chtějí získat profesní znalosti, schopnosti a dovednosti a aby byli připraveni vstoupit na trh práce. Programy jsou označovány např. jako vyšší odborné vzdělávání, komunitní školní vzdělávání, vyšší technické vzdělávání nebo bakalář+2 a doba trvání studia je nejméně 2 roky. Pro vstup do úrovně ISCED 5 je potřeba úspěšně ukončit úroveň ISCED 3 nebo 4, se kterými je možné vstoupit do terciálního vzdělávání. Programy na úrovni ISCED 5 také mohou poskytovat kredity pro přestoupení do programů vyšší úrovně ISCED 6 a 7, které mají větší obtížnost a vedou k udělení diplomů. (Český statistický úřad)

ISCED 6 – bakalářská nebo jí odpovídající úroveň

Programy na úrovni ISCED 6 se označují jako první univerzitní cyklus nebo bakalářský program, které mají obvyklou délku trvání 3 až 4 roky. Pro vstup do úrovně

ISCED 6 je třeba mít dokončené úrovně ISCED 3 nebo 4, které umožňují přestup do terciálního vzdělávání a může být vyžadováno úspěšného složení přijímacího řízení. Účastníci programů na této úrovni bakalářského vzdělávání si osvojí profesní znalosti, schopnosti a dovednosti nebo středně pokročilé akademické vzdělávání, které vede k udělení prvního diplomu nebo příslušné kvalifikace. Tyto programy jsou více teoretické, ale mohou zahrnout i praktické výzkumy, které jsou nabízeny univerzitami a dalšími terciálními vzdělávacími institucemi. Výuka je většinou ve formě přednášek, které přednášejí pracovníci, od kterých se vyžaduje kvalifikace na úrovni ISCED 7 nebo 8 nebo zkušenosti vedoucího pracovníka v daném oboru. (Český statistický úřad)

ISCED 7 – magisterská nebo jí odpovídající úroveň

Tato úroveň vzdělávání je obvykle definovaná jako magisterské, které vede k pokročilejšímu akademickému vzdělávání a dosažení větších dovedností, schopností a profesních znalostí, které vedou k získání druhého diplomu, délka studia je přibližně do 5 let. Pro vstup do úrovně ISCED 7 je vyžadováno úspěšného ukončení úrovně ISCED 6 nebo 7 a úspěšného přijímacího řízení. Výuka má podobu přednášek a od přednášejících je vyžadována kvalifikace na úrovni ISCED 7 nebo 8. Programy na úrovni ISCED 7 jsou obvykle nabízeny univerzitami a jsou teoretické, ale více specializované než na bakalářské úrovni. Vzdělávací programy mohou mít i značný podíl ve výzkumu, avšak menší než na doktorské úrovni vzdělávání ISCED 8. (Český statistický úřad)

ISCED 8 – doktorská nebo jí odpovídající úroveň

Tato doktorská úroveň vzdělávání je především určena k pokročilému vědeckému studiu a základnímu výzkumu, které jsou nabízené výzkumně orientovanými terciálními vzdělávacími institucemi. Délka doktorské úrovně vzdělávání je alespoň 3 roky. Pro vstoupení do doktorských programů je vyžadováno úspěšného dokončení úrovně ISCED 7. Kvalifikace z doktorských programů umožní k zaměstnání s potřebou vysokých akademických dovedností, na výzkumných a učitelských pozicích a výzkumných pozicích ve výrobě a státní správě. Programy v úrovni ISCED 8 jsou označovány např. PhD., LL.D, D.Sc a pro úspěšné ukončení studia je potřeba odevzdání a obhajoba doktorské práce

v publikovatelné kvalitě, která musí představovat významný přínos k příslušnému oboru studia. Proto jsou tyto programy založené nejen na přednáškách, ale hlavně na badatelské činnosti. (Český statistický úřad)

3.4.2 Celoživotní vzdělávání

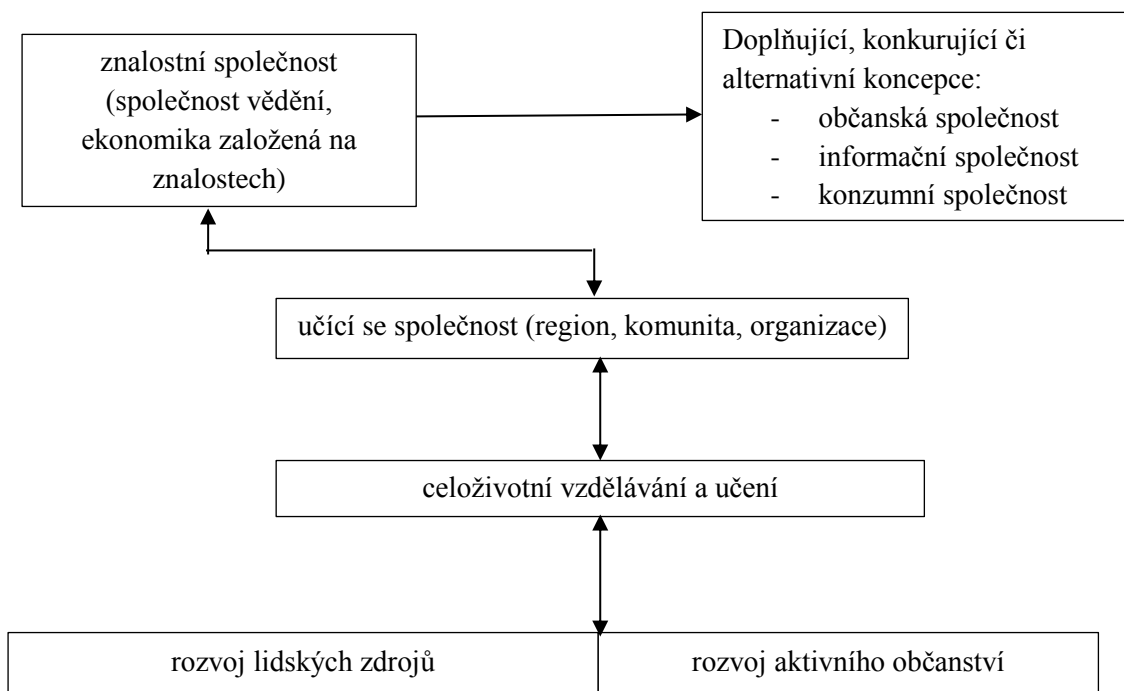
Na celém světě se v poslední době rozšiřuje koncepce, kde by se lidé měli učit a vzdělávat v průběhu celého života. Nejedná se pouze o prodloužení povinné školní docházky, ale je to i nový pohled na roli vzdělávání celého lidstva. Hlavní je ekonomický důvod, aby lidé v kterémkoliv věku měli v případě potřeby a zájmu dostupné vzdělávání. Je potřeba motivovat lidi v jakémkoliv věku k celoživotnímu vzdělávání. (Průcha, a další, 2001)

Celoživotní vzdělávání je reakcí na rostoucí množství informací a pomáhá lidem se začlenit do společnosti, rychle reagovat na změny technologií, ekonomiky a společnosti. K těmto změnám je potřeba neustále zvyšovat kvalifikaci, obnovovat znalosti, dovednosti a mít schopnost vypořádat se s trvalými změnami.

Celoživotní vzdělávání je stále více nabízeno studentům, kteří jsou vyššího věku nebo již při studiu pracují. Na rozvoj celoživotního vzdělání má vliv zvyšování orientace vzdělávacích institucí na komunikaci s účastníky ve společnosti a na potřeby trhu. (Šrédl, 2010)

Pojmem celoživotního vzdělávání se začalo věnovat UNESCO ve spolupráci s OECD na začátku 70. let 20. století. Vzhledem k narůstajícím globálním problémům jako je negramotnost, nezaměstnanost, bezdomovectví, prohlubující rozdíl mezi chudými a bohatými, zpracovávají tyto organizace program celoživotního vzdělávání, jako jedno z možných řešení pro zvyšování vzdělanosti. (Langer, 2013)

Graf 6: Celoživotní učení a vzdělávání v rámci znalostní společnosti

Zdroj: vlastní zpracování dle (Beneš, 2014)

3.4.3 Vzdělávání dospělých

Vzdělávání dospělých je důležitý proces učení, který je potřebný k získání nových znalostí a dovedností vzhledem k neustálému přizpůsobování životním podmínkám. Nejvýznamnějším motivací ke vzdělávání dospělých je zaměstnání, ale najdou se i účastníci, kteří studují, protože si chtějí prohloubit své znalosti a dovednosti. Vzdělávání dospělých se realizuje v oblasti všeobecného, odborného i občanského a zájmového vzdělávání. Stejně jako celoživotní učení, lze i vzdělávání dospělých dále rozdělit na formální, neformální a informální. Vzdělávání dospělých zajišťují vysoké školy, zaměstnavatelé, orgány veřejné správy a samosprávy a jejich vzdělávací instituce. (Eurydice, 2016)

Vzdělávání dospělých je takové vzdělávání, kde člověk systematicky rozvíjí svůj lidský kapitál. Je to takový člověk, který dokončil vzdělávání ve formálním vzdělávacím systému. Vzdělávání dospělých se dělí na základní a pokračovací/kontinuální vzdělávání:

- **Základní vzdělávání dospělých** (basic adult education)

Základní vzdělávání je doplňkem ke vzdělání dospělých, kterého nebylo dosaženo v dětství. Dospělému člověku pomáhá rozvíjet základní vědomosti, dovednosti, které bývají osvojeny v průběhu povinné školní docházky na základní škole.

- **Pokračovací/kontinuální vzdělávání dospělých** (continuing education)

Tento druh vzdělávání dospělých navazuje na základní a střední vzdělání, kterého bylo dosaženo v předchozí etapě formálního vzdělávání. Jedná se o všeobecné nebo odborné vzdělávání, konkrétně má formu podnikového vzdělávání, distančního studia nebo studia při zaměstnání. (Šrédli, 2010)

Distanční studium (distance education)

Distanční studium má formu samostudia, jelikož výuka neprobíhá v učebnách s osobní účastí pedagogů. Komunikace mezi studentem a pedagogem probíhá prostřednictvím komunikačních technologií na základě interaktivních programů, e-mailu a internetu. Studenti během studia pravidelně komunikují se svými pedagogy, se kterými mohou konzultovat případné studijní problémy. Výhodou je, že si student může sám určovat režim studia. Délka studia je stejně jako u prezenčního studia 4 roky. Distanční studium je vhodné pro ženy na mateřské dovolené a účastníky studia s časově náročným zaměstnáním. (Národní ústav odborného vzdělávání)

V současné době plní vzdělávání dospělých tyto funkce:

- sociálně-integrativní (rozvoj osobnosti ve společnosti)
- demokratizační (rozvoj občanských kvalit)
- emancipační (rozvoj nových forem společenského spolužití)
- rozvoj a tvorbu identity (individualizace a pluralizace života)
- kvalifikační (odborné vzdělávání)

(Beneš, 2014)

Vzdělávání dospělých vytvořilo čtvrtý subsystém ve vzdělávací soustavě (dále všeobecné, odborné a vysoké školství) a jeho prestiž stále roste. Stále více dospělých si chce rozšiřovat dosažené vzdělání a zvyšovat kvalifikaci a kompetence, vzdělávání se stalo součástí personální politiky ve firmách. (Beneš, 2014)

3.5 Vzdělávání v ČR

V České republice je školství spravováno orgány státní správy a pravomoci jsou přiděleny mezi jednotlivé řídicí orgány, kraje a obce. Největší vliv má však Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy (MŠMT), které řídí jednotlivé orgány státní správy, rozděluje finanční prostředky, stanovuje potřebné kvalifikace pedagogů apod.

Obce mají na starosti mateřské a základní školy (úroveň vzdělávání ISCED 0-2), kde zajišťují povinnou školní docházku.

Kraje zajišťují na svém území vzdělávání od předškolního až po vyšší odborné vzdělávání. Zřizují střední školy, konzervatoře, vyšší odborné školy (úroveň vzdělávání ISCED 3-6) a přidělují školám finanční prostředky. Školy odpovídají za své hospodaření a vybírají a zaměstnávají své pedagogy. Vyučování probíhá v rámci vzdělávacích programů, které jsou obsaženy v rámci centrálních rámcových vzdělávacích programů akreditovaných ministerstvem školství.

Vysoké školy (úroveň vzdělávání ISCED 6-8) mají vysoký stupeň autonomie. Do jejich samosprávy se řadí hospodaření, na základě akreditace i tvorba studijních programů a pracovněprávní vztahy. Soukromé vysoké školy musí mít ke své činnosti státní souhlas, kdežto státní a veřejné vysoké školy jsou zřizovány zákonem. (Eurydice, 2016)

Systemy vzdělávání v České republice následující po povinné základní škole:

- odborná učiliště a učiliště
 - střední odborná učiliště
 - střední integrované školy
 - střední odborné školy
 - gymnázia
 - vyšší odborné školy
 - vysoké školy
 - formy postgraduálního studia (na vysokých školách)
- (Langer, 2013)

3.5.1 Stupně vzdělávacího systému

Rozdělení vzdělávacího systému je v České republice v podstatě totožný s rozdělením v rámci mezinárodního vzdělávacího systému ISCED (kapitola 3.4.1), ale jednotlivé země si uchovávají své individuální rysy, takže se jednotlivé vzdělávací systémy ve světě mohou i hodně lišit.

Vzdělávání a péče v raném dětství (ISCED 0)

Nabídka institucí vhodných pro děti do 3 let je nízká a není příliš využívána. Do roku 2013 fungovaly pro děti do 3 let tzv. jesle, které byly zřizované velkými městy, nyní většinou fungují v jiném režimu. Od roku 2000 je možné založit živnost na péči o děti do 3 let věku, kterou mají zaregistrovanou především právnické nebo soukromé fyzické osoby nebo veřejné subjekty. Od konce roku 2014 existuje nový druh péče o malé děti, konkrétně od 1 roku do zahájení školní docházky, s názvem dětská skupina. V dětské skupině se dětem nedostane vzdělávání, jako je tomu v mateřských školách, ale je o děti pravidelně pečováno mimo domov v kolektivu ostatních dětí. Mohou ji například zřizovat zaměstnavatelé pro děti svých zaměstnanců.

Vzdělávání a péče o děti v raném dětství není v současné době v České republice povinné, ale u dětí starších 3 let je velmi rozšířené. Předškolní zařízení v mateřských školách je určené pro děti od 3 do 6 let a s účinností od 1. 1. 2017 i pro děti od 2 let. Vzdělávání v posledním ročníku je bezplatné, kdežto předešlé roky jsou zpoplatněny. Od roku 2017 bude poslední rok mateřské školy povinný a děti od 4 let budou mít nárok na přednostní přijetí do místně příslušné mateřské školy. (Eurydice, 2016)

Základní vzdělávání (ISCED 1 a 2)

Základní vzdělávání zahrnuje dle mezinárodní klasifikace vzdělávání primární (ISCED 1) a nižší sekundární vzdělávání (ISCED 2). Délka trvání těchto dvou úrovní vzdělávání odpovídá povinné školní docházce, trvá tedy 9 let a žáci jsou většinou ve věku od 6 do 15 let. Na zápis do studia na základní školu mohou rodiče respektovat tu školu, do

kteří spadově patří nebo dle svého uvážení mohou vybrat i jinou školu. Podle školského zákona má základní vzdělávání pomoci si navyknout na celoživotní učení.

Základní škola se dělí na tyto stupně:

- první stupeň (primární úroveň) 1. až 5. ročník
- druhý stupeň (nižší sekundární úroveň) 6. až 9. ročník

Některé základní školy mají pouze první stupeň vzdělávání, většinou tomu tak je na vesnicích a žáci následně na druhý stupeň základní školy musí dojíždět do větších měst. Část studentů, přesněji 13 %, po úspěšném složení přijímacích zkoušek přechází v průběhu základní školy po dokončení 5. nebo 7. ročníku na osmiletá a šestiletá gymnázia nebo menší počet přechází na konzervatoře. Na těchto víceletých gymnáziích dokončují základní vzdělávání a obvykle i rovnou pokračují do vyššího sekundárního vzdělávání. Základní školy jsou zřizovány obcemi a je možné je zřídit i jako společnou instituci s mateřskou nebo střední školou. (Eurydice, 2016)

Vyšší sekundární a postsekundární vzdělávání (ISCED 3 a 4)

Mezi vyšší sekundární vzdělávání se řadí střední školy, které mohou být buď všeobecné, odborné nebo konzervatoře, ale do studia je možné nastoupit až po úspěšném zakončení základní školy. Doba studia se pohybuje podle druhu střední školy od 2 do 4 let.

Dosažené stupně vzdělání po úspěšném ukončení studia:

- střední vzdělání s maturitní zkouškou
- střední vzdělání s výučním listem
- střední vzdělání

Studenti, kteří úspěšně ukončili studium výučním listem nebo maturitní zkouškou mohou pokračovat na střední škole na dalších typech studia:

- nástavbové studium
- zkrácené studium pro získání středního vzdělání s maturitou
- zkrácené studium pro získání středního vzdělání s výučním listem

Absolventi odborného zaměření s maturitní zkouškou jsou již kvalifikovaní pro výkon konkrétního zaměstnání, ale přibližně tři pětiny absolventů pokračují na terciální úroveň vzdělávání. Absolventi z všeobecných oborů mají široký základ vědomostí a většinou pokračují na terciální úroveň vzdělávání a vybírají si již odbornější zaměření. Na terciální úroveň vzdělávání se mohou hlásit pouze ti studenti, kteří dokončili střední školu s maturitní zkouškou. (Eurydice, 2016)

Terciální vzdělávání (ISCED 5 až 8)

Mezi terciální vzdělávání se v České republice řadí studium na vyšších odborných školách a vysokých školách.

Vyšší odborné školy mají za cíl prohloubit znalosti a dovednosti, které student získal na střední škole a poskytnout další odborné vzdělávání a praktickou přípravu na profesní činnost. Vyšší odborné školy mohou být veřejné, státní, soukromé nebo církevní a mohou mít formu denní, večerní, dálkovou, distanční nebo kombinovanou. Ukončení studia je tzv. absolutorium, kde se skládají zkoušky z cizího jazyka, odborné zkoušky z předmětů a obhajoba absolventské práce. Po úspěšném dokončení je absolvent označen titulem „diplomovaný specialista.“ (Eurydice, 2016)

V poslední době se terciální vzdělávání v České republice dynamicky rozvíjí, podíl na tom má postupná implementace modelu strukturovaného studia v rámci boloňského procesu², nárůst počtu přijímaných uchazečů, viditelný růst výdajů na vysoké školství, přesun výzkumné a vývojové činnosti na vysoké školy a otevření prostoru pro rozvoj soukromého vysokého školství. (Matějů Petr, 2009)

² Boloňský proces – Je to deklarace členských zemí o harmonizaci výstavby Evropského systému vysokého školství. Cílem je vytvořit a rozvíjet Evropský prostor vysokoškolského vzdělávání a zachovat diverzitu národních systémů a zároveň zvýšit vzájemnou propustnost.

Vysoké školy jsou nejvyšším článkem vzdělávací soustavy a jsou buď veřejné, státní nebo soukromé. Vysokoškolské vzdělávání má třístupňovou strukturu:

- bakalářský studijní program (délka 3 až 4 roky)
- magisterský studijní program (délka 1 až 3 roky)
- doktorský studijní program (délka 3 až 4 roky)

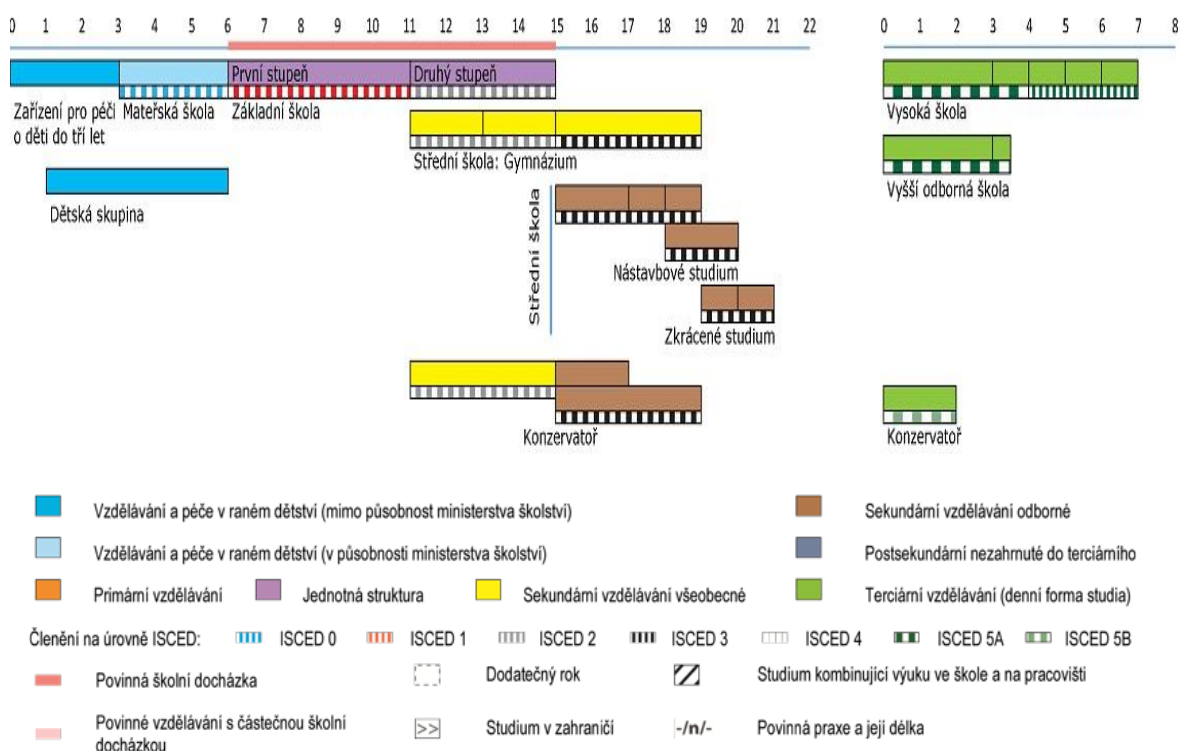
(Eurydice, 2016)

Podle zákona o vysokých školách se vysoké školy rozdělují na univerzitní a neuniverzitní. Univerzitní vysoké školy realizují bakalářské, magisterské nebo doktorské studijní programy a zároveň i vědeckou a výzkumnou činnost. Neuniverzitní vysoké školy se nerozdělují na jednotlivé fakulty a realizují se především bakalářské studijní programy se související výzkumnou a vývojovou činností. Nerealizují ale vědeckou činnost na rozdíl od univerzitní vysoké školy. (Severová, a další, 2010)

Vysoké školy mají poskytnout studentům odpovídající pracovní kvalifikaci, připravovat je na výzkumnou činnost, podílet se na celoživotním vzdělávání a především rozvíjet evropskou spolupráci. Forma vysokoškolského studia může být prezenční, kombinovaná nebo distanční. Studijní programy se obvykle podle obsahu člení na jednotlivé studijní obory. Řádné ukončení studia v jednotlivých stupních vysokoškolského vzdělávání je ukončeno státní závěrečnou zkouškou a obhajobou závěrečné práce. Absolventi na jednotlivých stupních vzdělávání získají po úspěšném ukončení příslušný titul. (Eurydice, 2016)

Na následujícím obrázku č. 1 je zobrazeno schéma jednotlivých stupňů vzdělávacího systému v České republice. Modře označené stupně vzdělávání zobrazují vzdělávání a péči v raném dětství, mezi fialově zvýrazněné stupně vzdělávání patří první a druhý stupeň vzdělávání na základní škole. Žluté a hnědé označení má vyšší sekundární a postsekundární vzdělávání a zeleně označené stupně vzdělávání patří do terciálního vzdělávání.

Obrázek 1: Stupně vzdělávacího systému v ČR

Zdroj: (Eurydice, 2016)

4 Vlastní zpracování

4.1 Mezinárodní srovnání úrovně vzdělání České republiky

V následujících tabulkách jsou zobrazeny jednotlivé dosažené úrovně vzdělání jednotlivých států Evropské unie podle statistických dat Eurostat a hodnocení členských států OECD dle publikace Education at a Glance.

4.1.1 Mezinárodní srovnání České republiky dle Eurostat

Eurostat je statistickým úřadem Evropské unie, a jeho úkolem je předkládat statistická data za celou Evropskou unii, regiony a členské státy. Veškerá data pro zpracování získává od pověřených organizací v jednotlivých zemích, u nás je tímto úkolem pověřený Český statistický úřad. Eurostat tedy hlavně zpracovává získaná data do souhrnných tabulek pro porovnání členských zemí EU. Zpracovaná např. ekonomická data slouží jako hlavní podklad pro Evropskou centrální banku a další instituce.

V současné době má Evropská unie 28 států (EU-28) a těmi jsou: Belgie, Bulharsko, Česká republika, Dánsko, Estonsko, Finsko, Francie, Chorvatsko, Irsko, Itálie, Kypr, Litva, Lotyšsko, Lucembursko, Maďarsko, Malta, Německo, Nizozemsko, Polsko, Portugalsko, Rakousko, Rumunsko, Řecko, Slovensko, Slovinsko, Spojené království, Španělsko a Švédsko. Kandidátskými zeměmi jsou Albánie, Bývalá jugoslávská republika Makedonie, Černá Hora, Srbsko a Turecko.

Poslední členskou zemí, která přistoupila do Evropské unie, bylo v roce 2013 Chorvatsko. Na druhou stranu se v polovině roku 2016 v referendu ve Spojeném království odhlasovalo vystoupení země z Evropské unie (tzv. Brexit), přípravy na vystoupení začnou na jaře roku 2017.

V následující tabulce č. 2 vidíme pozitivní výsledek, že Česká republika dosáhla nejmenšího podílu ze všech sledovaných zemí na nejvyšší dosažené úrovni vzdělání v raném dětství, primárního vzdělání a nižšího sekundárního vzdělání (ISCED 0-2) pouze 5,2 % ve věku 25-54 let, a 13,7 % ve věku 55-74 let a to je druhá nejmenší naměřená hodnota po Estonku, která dosáhla hodnoty 12,1 % lidí.

Na úrovni vzdělání (ISCED 3-4), tedy na vyšším sekundárním a postsekundárním terciálním vzdělání dosáhla ve věkové kategorii 25-54 let 70,3 % a ve věku 55-74 let 72,9 %, a to jsou v obou kategoriích nejvyšší hodnoty ze všech sledovaných zemí.

Na úrovni terciálního vzdělání, do kterého se řadí vyšší odborné vzdělání, bakalářské vzdělání, magisterské vzdělání a doktorské vzdělání (ISCED 5-8) dosáhla Česká republika ve věkové kategorii 25-54 let 24,5 % a ve věkové kategorii 55-74 let 13,4 %. Tyto výsledky za terciální vzdělání jsou však velmi pod průměrem zemí EU-28.

Za posledních 30 let se úroveň dosaženého vzdělání populace podstatně zlepšila. V roce 2015 v zemích EU-28 dosáhlo alespoň vyššího sekundárního vzdělání, tedy střední školy všeobecné, odborné nebo konzervatoře (ISCED 3) 79,1 % lidí ve věku 25-54 let. Této úrovni vzdělání také docílilo 62,6 % osob ve věku 55-74 let. Terciálního vzdělání (ISCED 5-8), dosáhlo ve věku 25-54 let 32,6 % a ve věku 55-74 let 20 %.

Tabulka 2: Podíl populace v jednotlivých zemích podle úrovně vzdělání a věku, 2015

	25–54 years			55–74 years		
	Low (ISCED 0–2)	Medium (ISCED 3–4)	High (ISCED 5–8)	Low (ISCED 0–2)	Medium (ISCED 3–4)	High (ISCED 5–8)
EU-28	20.8	46.5	32.6	37.4	42.6	20.0
EA-19	23.8	44.6	31.6	41.8	38.5	19.7
Belgium	20.9	39.1	40.0	44.4	31.0	24.7
Bulgaria	16.9	54.2	28.9	27.8	51.4	20.8
Czech Republic	5.2	70.3	24.5	13.7	72.9	13.4
Denmark	17.1	43.1	39.8	30.6	43.1	26.3
Germany	12.9	58.7	28.3	16.2	59.3	24.5
Estonia	9.2	51.9	38.9	12.1	52.5	35.3
Ireland	15.6	37.6	46.8	45.9	30.7	23.3
Greece	24.2	44.2	31.7	56.8	26.4	16.8
Spain	38.1	23.5	38.4	66.7	14.0	19.3
France	18.3	43.7	38.0	39.8	39.5	20.6
Croatia	12.5	62.5	25.0	33.1	49.7	17.2
Italy	36.3	44.6	19.1	61.1	28.5	10.4
Cyprus	17.4	37.8	44.8	47.5	31.8	20.6
Latvia	10.3	55.9	33.8	13.9	63.3	22.8
Lithuania	6.8	51.5	41.7	13.8	60.3	25.9
Luxembourg	21.9	33.4	44.7	34.3	39.8	25.9
Hungary	14.9	58.6	26.5	28.1	55.2	16.7
Malta	50.4	26.6	23.0	77.8	13.8	8.5
Netherlands	19.9	42.1	38.1	40.0	35.5	24.5
Austria	13.1	53.9	33.1	26.2	53.7	20.1
Poland	7.2	60.0	32.7	20.3	65.8	13.9
Portugal	48.4	25.6	26.0	80.7	8.8	10.5
Romania	21.9	58.5	19.6	45.3	46.6	8.1
Slovenia	9.9	56.2	33.9	25.1	56.5	18.4
Slovakia	6.9	69.6	23.5	17.3	69.3	13.4
Finland	9.6	45.4	45.0	27.8	39.0	33.2
Sweden	13.1	44.2	42.7	29.0	42.6	28.4
United Kingdom	18.5	37.7	43.8	29.4	38.7	31.9
Iceland	22.9	35.1	42.0	37.1	38.0	24.9
Norway	16.8	37.2	46.1	20.6	49.5	29.9
Switzerland	10.8	44.8	44.4	17.2	53.5	29.3
FYR of Macedonia	31.0	48.8	20.2	47.4	38.1	14.5
Turkey	62.7	19.1	18.2	84.3	8.2	7.5

Zdroj: (Eurostat, 2016)

Z následující tabulky č. 3 je patrné, že v roce 2015 ve věkové hranici 20-24 let dokončilo alespoň vyššího sekundární vzdělání (ISCED 3 a vyšší) více než 4/5 obyvatel EU-28, tedy konkrétně 82,7 %. Většího zastoupení v dosaženém vzdělání mají ženy 85 %, muži dosáhli 80,4 %.

Česká republika dosáhla na 8. místo z hodnocených zemí s celkovou hodnotou 90,6 %, alespoň vyššího sekundárního vzdělání dosáhlo 90,6 % žen a 90,2 % mužů. Nejlepšího hodnocení dosáhlo Chorvatsko s průměrným dosaženým alespoň vyšším sekundárním vzděláním 95,7 %, poměr mužů je 94,3 % a poměr žen, které dosáhly alespoň této úrovně vzdělání je dokonce 97,1 %.

Tabulka 3: Počet obyvatel ve věku 20-24 let s dokončeným alespoň vyšším středním vzděláním (ISCED 3), rok 2015

	Total	Men	Women
EU-28	82.7	80.4	85.0
EA-19	80.7	77.9	83.5
Belgium	84.4	82.2	86.6
Bulgaria	85.1	84.7	85.6
Czech Republic	90.4	90.2	90.6
Denmark	74.1	69.1	79.1
Germany	77.1	75.2	79.2
Estonia	83.3	80.8	85.8
Ireland	92.7	91.0	94.5
Greece	89.6	87.5	91.9
Spain	68.5	62.4	74.6
France	87.2	86.2	88.1
Croatia	95.7	94.3	97.2
Italy	80.1	76.7	83.7
Cyprus	94.3	91.3	97.1
Latvia	86.1	80.8	91.6
Lithuania	90.9	88.8	93.0
Luxembourg	68.5	63.9	73.3
Hungary	84.2	83.3	85.2
Malta	77.5	72.8	82.7
Netherlands	80.0	75.9	84.2
Austria	88.7	88.0	89.4
Poland	90.8	88.3	93.5
Portugal	77.0	72.0	82.0
Romania	79.7	79.3	80.2
Slovenia	90.9	88.0	93.7
Slovakia	91.3	91.4	91.3
Finland	86.8	84.6	88.9
Sweden	87.3	86.0	88.7
United Kingdom	85.7	84.6	86.9
Iceland	62.4	54.9	70.0
Norway	79.3	76.0	82.7
Switzerland	86.0	84.6	87.4
FYR of Macedonia	86.5	87.9	85.1
Turkey	53.8	54.2	53.4

Zdroj: (Eurostat, 2016)

4.1.2 Mezinárodní srovnání České republiky v rámci OECD

V publikaci Education at a Glance, která vychází každý rok, jsou porovnávány vzdělávací systémy členských zemí Organizace pro ekonomickou spolupráci a rozvoj (OECD) a přidružených zemí. Mezi 35 členských zemí OECD patří: Belgie, Dánsko, Francie, Irsko, Island, Itálie, Kanada, Lucembursko, Nizozemí, Norsko, Portugalsko, Rakousko, Řecko, Španělsko, USA, Velká Británie, SRN, Švédsko, Švýcarsko, Turecko, Japonsko, Finsko, Austrálie, Nový Zéland, Mexiko, Česká republika, Maďarsko, Polsko, Jižní Korea, Slovensko, Chile, Estonsko, Izrael, Slovinsko a nově také Lotyšsko, které přistoupilo v roce 2016.

Publikace Education at a Glance, která je zpracovaná odborníky, obsahuje věrohodné zdroje informací o státem podporovaném vzdělávání po celém světě. Poskytuje informace o financování, struktuře a výkonu vzdělávacích systémů sledovaných zemí. Vzhledem k náročnosti sběru dat jednotlivých zemí, obsahuje publikace vždy starší data než je rok vydání.

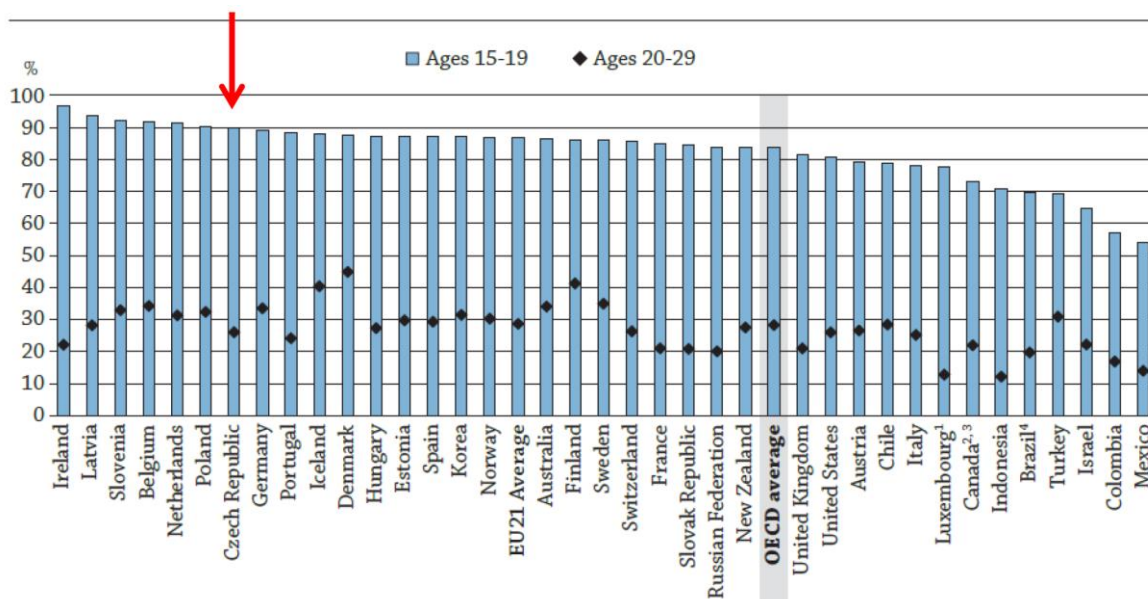
Vzhledem k nedostupnosti nové publikace Education at a Glance 2016 v době zpracování této diplomové práce, budou přehledy zpracovány z publikace Education at a Glance 2015.

Účastníci vzdělávání

Ve všech zemích OECD je vzdělávání ve věku 5-14 let univerzální. Podle údajů zemí OECD z roku 2013 mohou děti ve věku 5 let předpokládat, že než jim bude 40 let, stráví průměrně ve vzdělání 17 let. Nejkratší délka vzdělávání byla 13 let v Saudské Arábii a nejdelší byla 19 let v Belgii, Dánsku, Finsku, Švédsku, Austrálii a na Islandu. V zemích OECD se v roce 2013 nejméně 90 % populace ve školním věku účastnilo průměrně 13 let formálního vzdělání. Ve 32 z 37 zemí OECD kromě Turecka, Brazílie, Izraele, Kolumbie a Mexika se v roce 2013 účastnilo vzdělávání ve věkové kategorii 15-29 let více než 70 % lidí. Ve věkové kategorii 20-29 let se účastnila vzdělávání více než pětina mladých lidí.

V roce 2013 v České republice byla míra účasti ve vzdělávání 15-19 letých vyšší než 70 % a ve věku 20-29 let byla účast na vzdělávání více než jedna čtvrtina, konkrétně se jednalo o 26 %. V České republice se průměrná délka vzdělávání pohybuje okolo 17 let pro muže a 18 let pro ženy.

Graf 7: Míra účasti ve vzdělání 15-19 letých a 20-29 letých

1. Underestimated because many resident students go to school in the neighbouring countries.

2. Excludes post-secondary non-tertiary education.

3. Year of reference 2012.

4. Excludes enrolments in ISCED 7 and 8.

Countries are ranked in descending order of the enrolment rates of 15-19 year-olds.

Source: OECD. Table C1.1a. See Annex 3 for notes (www.oecd.org/education/education-at-a-glance-19991487.htm).

StatLink <http://dx.doi.org/10.1787/888933284155>

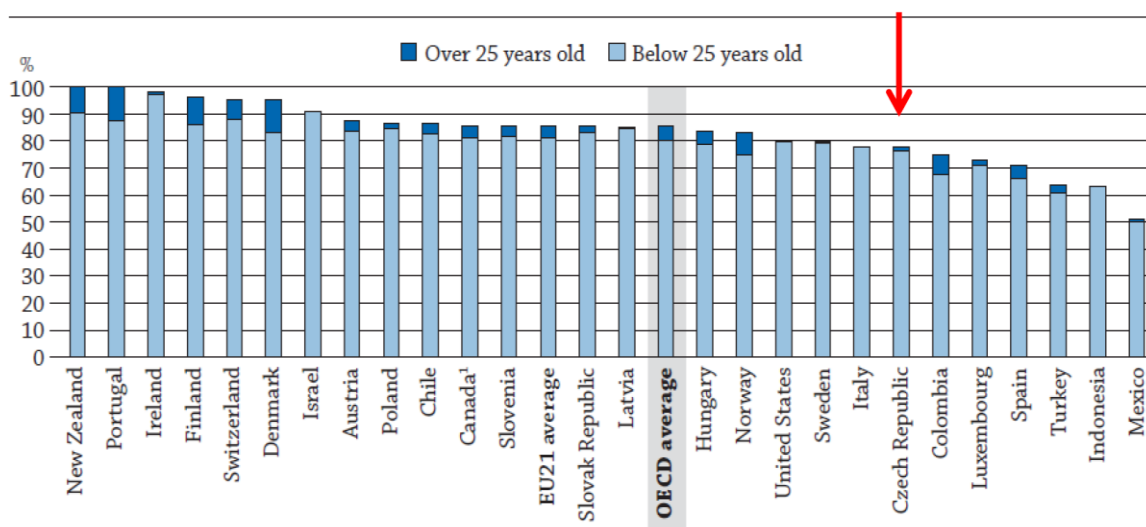
Zdroj: (Education at a Glance 2015)

Vyšší sekundární vzdělávání (ISCED 3)

Z grafu č. 8 je patrné, že v rámci zemí OECD získá v průběhu života vyšší sekundární vzdělání průměrně 85 % mladých lidí. Odborné zaměření do 25 let získá 83 % absolventů a v průběhu života ho získá 47 % mužů a 44 % žen. Z odborného zaměření si muži nejčastěji vybírají obory strojírenství, stavitelství a zpracovatelský průmysl a ženy ekonomické obory a další. U většiny sledovaných zemí dosáhne úspěšného ukončení studia 75 % a více lidí, v devíti zemích míra dosažení převyšuje 90 %, nejlépe je na tom Nový Zéland s dosažením vzdělání téměř 100 % ve věku nad 25 let.

V České republice získá vyšší sekundární vzdělání 78 % mladých lidí, a to 77 % mužů a 79 % žen. Do 25 let stihne dokončit vyšší sekundární vzdělání 92 % absolventů, z toho je 45 % žen. V odborném zaměření vyššího sekundárního vzdělání dokončí vzdělání 65 % mužů a 56 % žen, všeobecné vzdělávání však v posledních letech posiluje. Celkem 97 % z těch, co dokončí všeobecné vyšší sekundární vzdělání, ukončí studium před dosažením 25 let.

Graf 8: Míra dosažení vyššího sekundárního vzdělání

1. Year of reference 2012.

Countries are ranked in descending order of first time upper secondary graduation rates.

Source: OECD. Tables A2.1 and A2.2. See Annex 3 for notes (www.oecd.org/education/education-at-a-glance-19991487.htm).

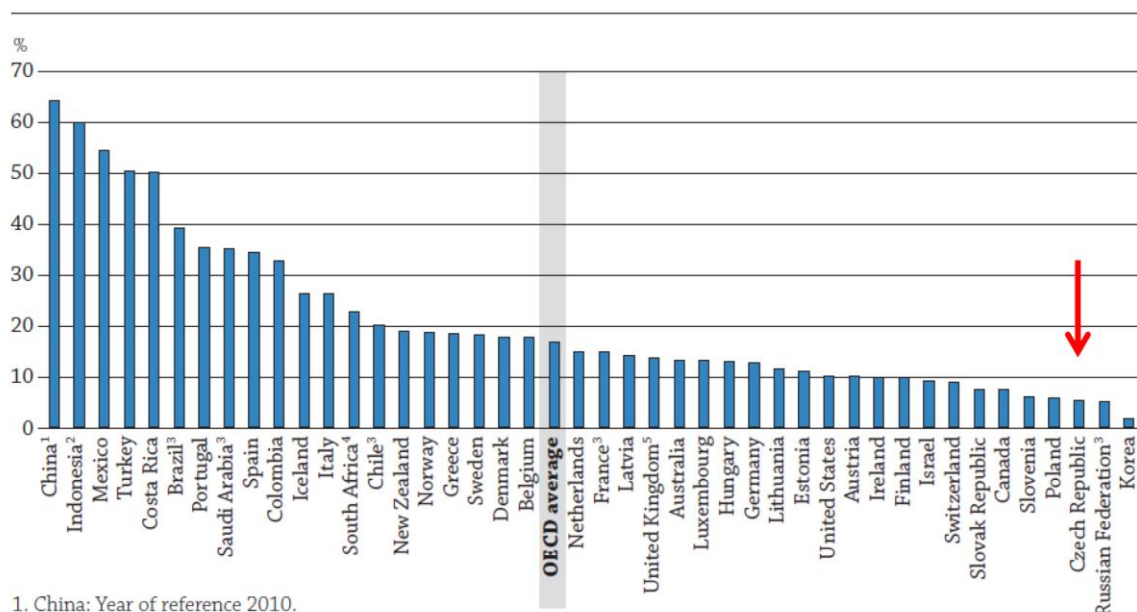
StatLink <http://dx.doi.org/10.1787/888933283420>

Zdroj: (Education at a Glance 2015)

Vyšší sekundární vzdělání je nejčastěji dosaženou úrovní vzdělání v rámci zemí OECD. Z grafu č. 9 je patrné, že průměrná hodnota zemí OECD činí 17 % osob, kteří nedokončí studium. Nejhuře jsou na tom v Číně, Indonésii, Mexiku, Turecku a Kostarice, kde nedokončí vyšší sekundární vzdělání přes 50 % lidí. V roce 2014 získalo průměrně 43 % obyvatel ze zemí OECD ve věkové kategorii 25-64 let vyšší sekundární nebo postsekundární neterciální vzdělání. Ve většině zemí je typ vzdělání spíše odborný. Naopak v Kanadě, Kostarice, Chile, Řecku, Portugalsku, Španělsku a Izraeli je vzdělání z více jak 60 % všeobecné.

Česká republika v rámci sledovaných zemí má pouze 5 % mladých dospělých ve věku 25-34 let, kteří nedokončí vyšší sekundární vzdělání. Česká republika se řadí k nejlepším zemím s 95 % mladých dospělých, kteří dokončili vyšší sekundární vzdělání, zaostává pouze za Ruskou federací a Koreou. V roce 2014 v České republice získalo 72 % lidí ve věku 25-64 let vyšší sekundární vzdělání.

Graf 9: Procento 25-34 letých, kteří nedosáhli vyššího sekundárního vzdělání

1. China: Year of reference 2010.

2. Indonesia: Year of reference 2011.

3. Brazil, Chile, France, Korea, the Russian Federation, Saudi Arabia: Year of reference 2013.

4. South Africa: Year of reference 2012.

5. The United Kingdom: Data for upper secondary attainment includes completion of a sufficient volume and standard of programmes that would be classified individually as completion of intermediate upper secondary programmes (18% of the adults are under this group).

Countries are ranked in descending order of the percentage of 25-34 year-olds with attainment below upper secondary education.

Source: OECD, Table A1.4a. See Annex 3 for notes (www.oecd.org/education/education-at-a-glance-19991487.htm).

StatLink <http://dx.doi.org/10.1787/888933283386>

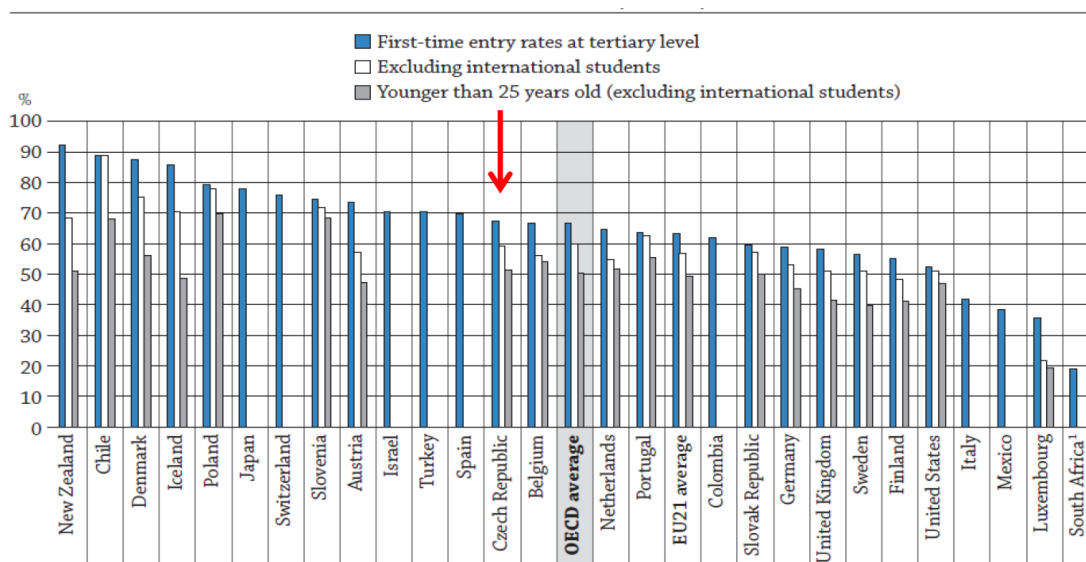
Zdroj: (Education at a Glance 2015)

Terciální vzdělávání (ISCED 5-8)

Míra prvního vstupu do terciální úrovně vzdělávání je v průměru téměř 70 %, vyšší podíl zaujímají ženy, které tvoří 54 % nově přijatých studentů. Z nově přijatých studentů tvoří z 82 % osoby, které jsou mladší 25 let. Na celkovém počtu studentů v terciálním vzdělávání mají podíl přibližně 13 % zahraniční studenti. U Nového Zélandu, Rakouska a Lucemburska tvoří zahraniční studenti více než pětinu ze všech studentů vstupujících do bakalářské úrovně vzdělávání. Nejoblíbenějšími obory v terciálním vzdělávání jsou obchod, právo a sociální vědy. Předpokladem u mladých dospělých je, že ze sledovaných zemí se průměrně do bakalářského stupně vzdělávání přihlásí 57 % lidí, u magisterského stupně pak 22 %.

Dle grafu č. 10 je v České republice míra vstupu do terciálního vzdělávání lehce nad průměrem zemí OECD. Co se týče poměrného zastoupení zahraničních studentů na celkové míře vstupu do této úrovně vzdělávání, tvoří studenti ze zahraničí 9 %, a to je také průměrný podíl v zemích OECD. Vzhledem k současnému vývoji vzdělávání se předpokládá, že do bakalářských programů nastoupí 64 % mladých dospělých a do magisterského vzdělání jako součást dlouhého magisterského cyklu 14 % studentů.

Graf 10: Míra vstupu do terciálního vzdělávání

Note: Mismatches between the coverage of the population data and the new-entrants data mean that the entry rates for those countries that are net exporters of students may be underestimated and those that are net importers may be overestimated. The adjusted entry rates seek to compensate for that. Please refer to Annex 3 for further specific information by country.

1. Year of reference 2012.

Countries are ranked in descending order of entry rate at tertiary level.

Source: OECD, Table C3.1. See Annex 3 for notes (www.oecd.org/education/education-at-a-glance-19991487.htm).

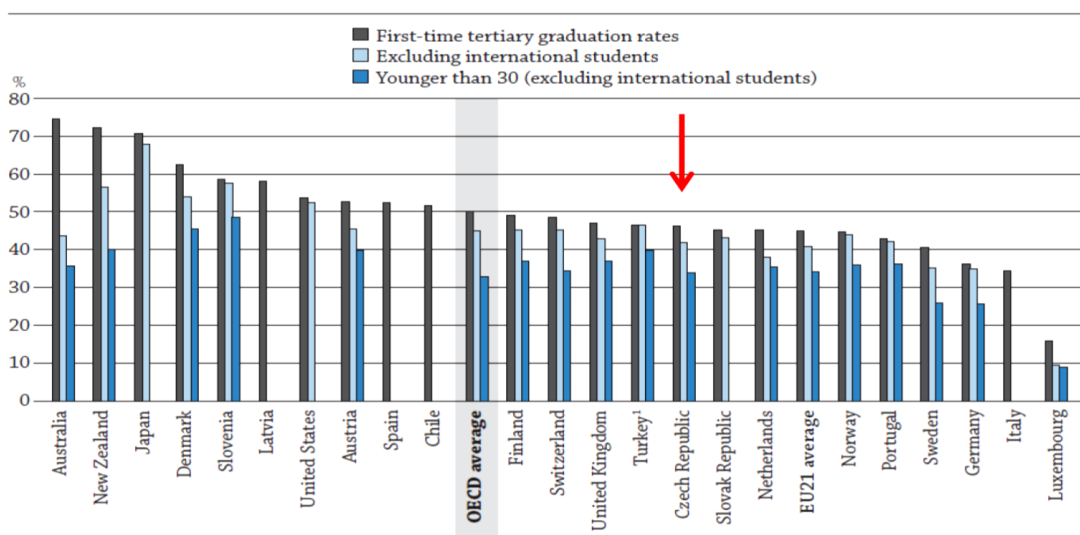
StatLink <http://dx.doi.org/10.1787/888933284214>

Zdroj: (Education at a Glance 2015)

Z grafu č. 11 vyplývá, že ze zemí v rámci OECD průměrně 35 % studentů do 30 let získalo terciální vzdělání. V roce 2013 v rámci zemí OECD absolvovalo poprvé na terciální úrovni vzdělávání 69 % absolventů bakalářský program, 14 % absolventů magisterský program a 18 % absolventů doktorský program. Čtvrtinu ze všech absolventů tvoří absolventi technických a přírodovědných oborů, v doktorském studiu zaujímají až 44 %. V roce 2013 v oblasti obchodu, práva nebo sociálních věd získal titul každý třetí absolvent terciálního vzdělávání. Více než bakalářské studijní programy přitahují zahraniční studenty vyšší programy terciálního vzdělávání. V roce 2013 v zemích OECD absolvovalo bakalářské vzdělání 7 % zahraničních studentů, magisterský program 18 % a doktorský program 27 % zahraničních studentů.

V České republice v roce 2013 získalo terciální vzdělání do 30 let 34 % mladých lidí. Ze všech absolventů tvoří 24 % absolventi technických a přírodovědných oborů a na úrovni doktorského studia dokonce 48 % absolventů. V oblasti obchodu, práva a sociálních věd tvoří absolventi 36 % ze všech, co absolvují terciální vzdělávání. Poměr zahraničních studentů v České republice, absolvovalo bakalářské vzdělávání 7 % absolventů, magisterské vzdělávání 10 % a doktorské vzdělávání 13 %.

Graf 11: Míra prvního dokončení terciálního vzdělání

Note: Mismatches between the coverage of the population data and first-time graduates data mean that the graduation rates for those countries that are net exporters of students may be underestimated and those that are net importers may be overestimated. The first-time tertiary graduation rate excluding international students accounts for this.

1. Year of reference 2012.

Countries are ranked in descending order of the first time tertiary graduation rates.

Source: OECD, Table A3.1. See Annex 3 for notes (www.oecd.org/education/education-at-a-glance-19991487.htm).

StatLink <http://dx.doi.org/10.1787/888933283460>

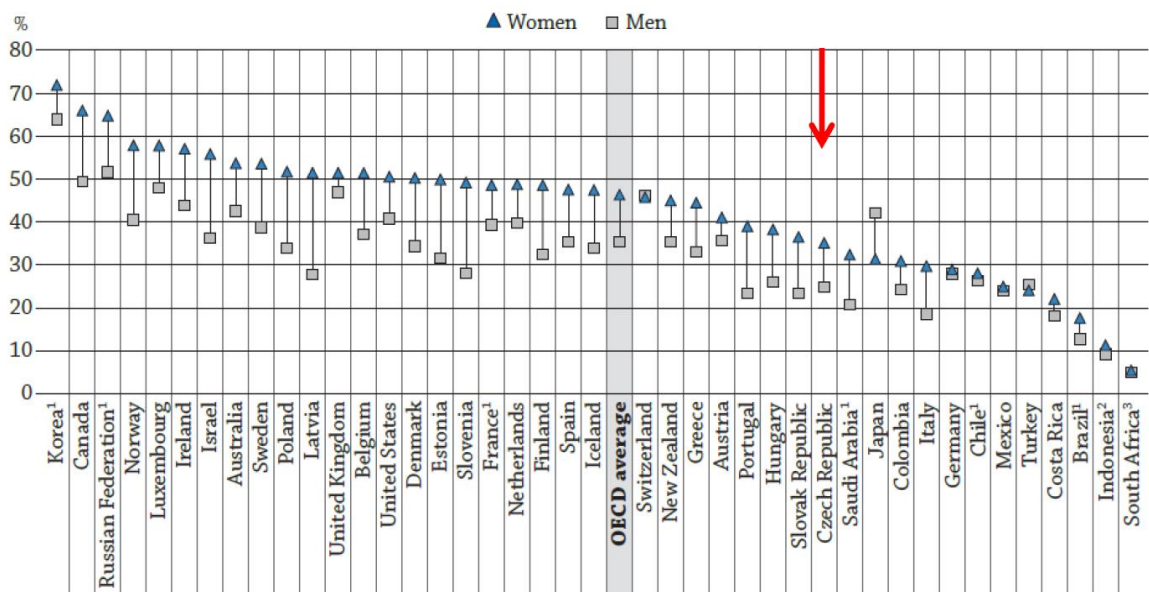
Zdroj: (Education at a Glance 2015)

Za poslední roky se zemím v rámci OECD daří srovnávat genderové rozdíly v různých oblastech jako je vzdělání, trh práce, výše platů a další. V posledních 30 letech se dosažení terciálního vzdělání z hlediska genderových rozdílů úplně obrátilo. U věkové hranice 55-64 let má terciální vzdělání více mužů a u mladší kategorie 25-34 let je tomu naopak. Konkrétně v roce 2014 dle grafu č. 12 ve většině ze sledovaných zemí dosáhlo terciální vzdělání více žen než mužů ve věku 25-34 let v poměru 46 % a 35%. Každý druhý muž v Kanadě, Lucembursku, Spojeném království a Ruské federaci získá terciální vzdělání. Ženy však mají vyšší míru dosaženého terciálního vzdělání ve dvou pětinách zemí OECD. V Litvě, Ruské federaci a Lotyšsku získá nejméně každá druhá žena terciální vzdělání. Z hlediska studovaných oborů je stále málo žen studujících na oborech matematických, přírodovědných a inženýrských. Průměrně v zemích OECD studují muži 5x častěji technické obory, ale ženy naproti tomu 3x častěji studují pedagogické obory.

Mladé ženy dosahují lepšího vzdělání, ale nižší zaměstnanosti, tato nerovnost je velká hlavně u dosažených nižších stupňů vzdělání. Ženy ve věku 35-44 let s terciálním vzděláním dosahují pouze 74 % výše platu mužů, kteří jsou stejně staří a dosáhli stejného vzdělání. Tato hodnota může být však ovlivněna nedostatečným zastoupením žen v některých technických oborech, které jsou více oceňované na trhu práce.

Česká republika se řadí v získání terciálního vzdělání pod průměr zemí OECD, který činí 33 % a v České republice terciálního vzdělání dosáhne pouze 22 % dospělých. Na magisterské úrovni terciálního vzdělání má však Česká republika jeden z nejvyšších podílů dospělých, kteří získali magisterský titul. Ve věku 25-64 let dosáhlo magisterského vzdělání 16 % dospělých, průměr OECD je 11 %. U osob ve věku 25-64 let, kteří dosáhli terciálního vzdělání na magisterské úrovni je míra nezaměstnanosti 2,3 %. Osoby, které dokončili pouze základní vzdělání, je míra nezaměstnanosti až 20,7 %. V České republice v roce 2013 tvořily ženy 63 % absolventů terciálního vzdělání. Dospělí, kteří dokončili terciální vzdělání, průměrně vydělávají o 75 % více než dospělí se středoškolským vzděláním. Ženy s terciálním vzděláním ve věku 35-44 let dosahují 66 % výše příjmů mužů se stejným věkem a vzděláním.

Graf 12: Procento 25-34 letých, kteří dosáhli terciálního vzdělání podle pohlaví

1. Brazil, Chile, France, Korea, Russian Federation, Saudi Arabia: Year of reference 2013.

2. Indonesia: Year of reference 2011.

3. South Africa: Year of reference 2012.

Countries are ranked in descending order of the percentage of women who attained tertiary education.

Source: OECD. Table A1.4b. See Annex 3 for notes (www.oecd.org/education/education-at-a-glance-19991487.htm).

StatLink <http://dx.doi.org/10.1787/888933283820>

Zdroj: (Education at a Glance 2015)

4.2 Vlastní dotazníkové šetření

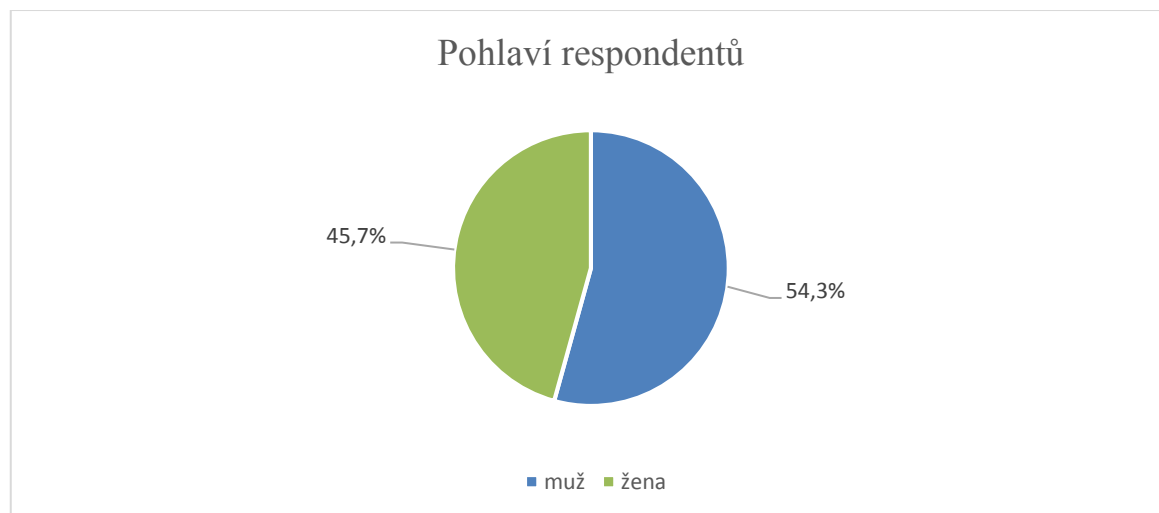
Z výsledků srovnání s jednotlivými zeměmi je patrné, že je úroveň vzdělání v České republice na dobré úrovni. Úroveň vzdělání je důležitá nejen pro míru nezaměstnanosti v zemi, ale má i podstatný vliv na ekonomickou úroveň jedince i celé společnosti. Na základě získaných poznatků bylo pro doplnění tématu vzdělávání v České republice provedeno dotazníkové šetření.

Vlastní výzkum byl zaměřena na názor a přístup obyvatel k důležitosti dalšího vzdělávání v průběhu života. Respondenti byli dotazováni, zda mají snahu navyšovat své již dosažené vzdělání, v jakém oboru se chtějí vzdělávat a případně kolik jsou do vzdělávání ochotni investovat svých finančních prostředků.

Dotazník byl rozšířen mezi veřejnost prostřednictvím internetu v srpnu roku 2016 a do výzkumu se zapojilo celkem 167 respondentů. Dotazník byl tvořen 15 polootevřenými otázkami, kde u některých otázek bylo možné rozšířit škálu odpovědí o konkrétní odpověď respondenta.

V následujícím grafu vidíme, že pohlaví respondentů je téměř rovnoměrně rozdělené, odpovědi od obou pohlaví se tak mohou považovat za objektivní. Průzkumu se zúčastnilo 54,3 % mužů a 45,7 % žen.

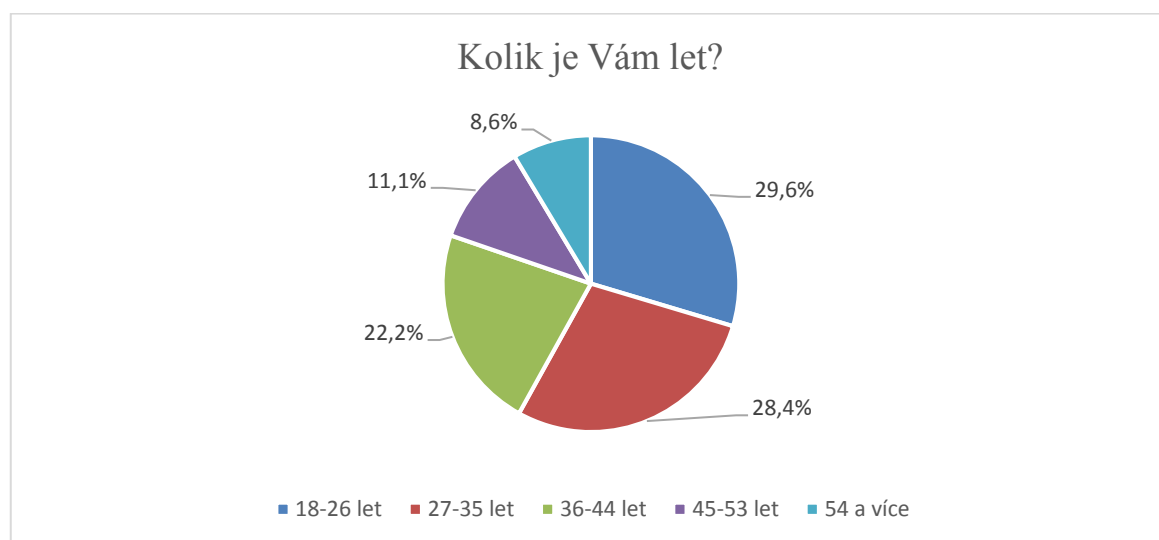
Graf 13: Pohlaví respondentů

Zdroj: vlastní zpracování dle dotazníkového šetření

Z celkového počtu zúčastněných respondentů tvoří přes 50 % lidé ve věku od 18 do 35 let. Největší věkové zastoupení tvoří kategorie 18-26 let konkrétně 29,6 %. Za ní těsně následuje věková kategorie 27-35 let s 28,4 % a kategorie 36-44 let dosáhla 22,2 %. Nejmenší zastoupení měly věkové kategorie 45-53 let 11,1 % a kategorie 54 let a více s 8,6 %.

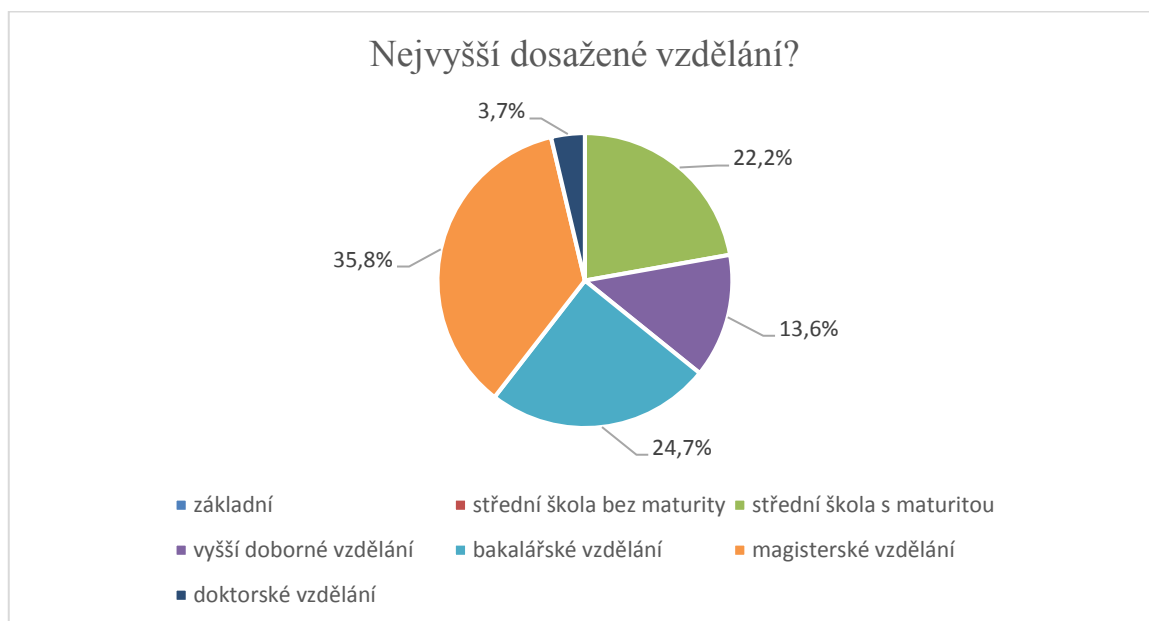
Graf 14: Věk respondentů

Zdroj: vlastní zpracování dle dotazníkového šetření

Následující graf č. 15 znázorňuje rozdělení respondentů z hlediska již dosaženého vzdělání. Nejpočetnější skupinu tvoří respondenti s vysokoškolským vzděláním a to téměř 65 %. Největší zastoupení má kategorie s dokončeným magisterským vzděláním 35,8 %, následuje bakalářské vzdělání s 24,7 % a střední škola s maturitou 22,2 %. Zajímavé je, že ani jeden respondent neuvedl jako nejvyšší dosažené základní vzdělání nebo střední školu bez maturity. Lidé si již zřejmě uvědomují, jak velkou roli hraje vzdělávání vzhledem k budoucímu zaměstnání. V některých firmách se např. na manažerské pozice mohou hlásit pouze uchazeči s vysokoškolským vzděláním.

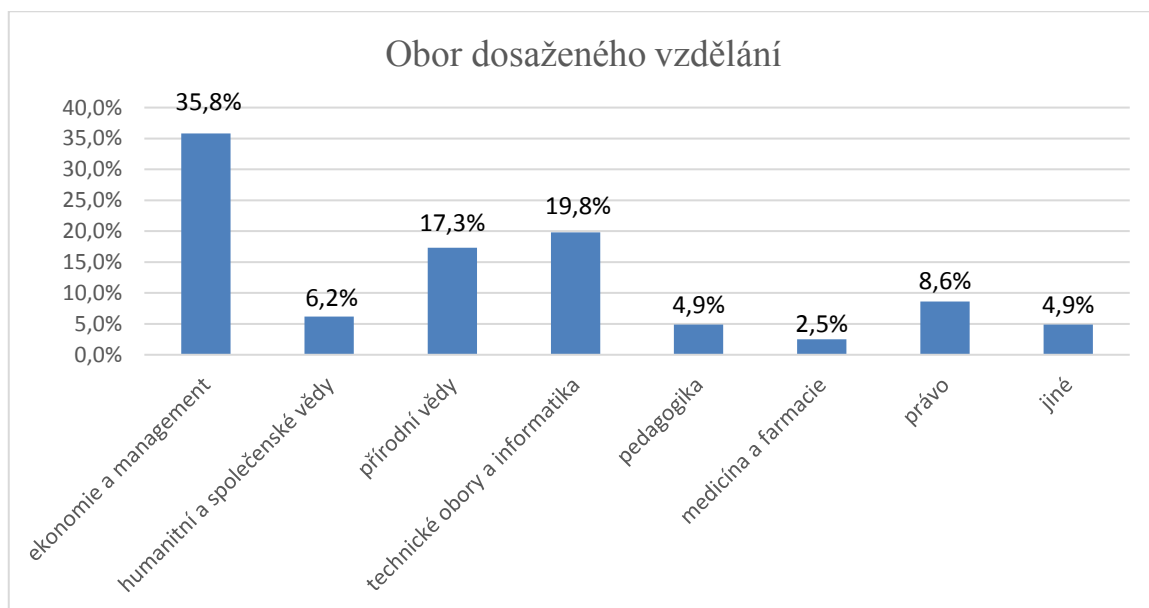
Graf 15: Nejvyšší dosažené vzdělání

Zdroj: vlastní zpracování dle dotazníkového šetření

V grafu č. 16 vidíme, že největší zastoupení z hlediska oboru dosaženého vzdělání tvoří ekonomie a management s 35,8 %. Druhé místo s 19,8 % zaujmají technické obory a informatika následovaná přírodními vědami s 17,3 %. Nejmenší zastoupení mají obor pedagogika (4,9 %) a medicína a farmacie (2,5 %).

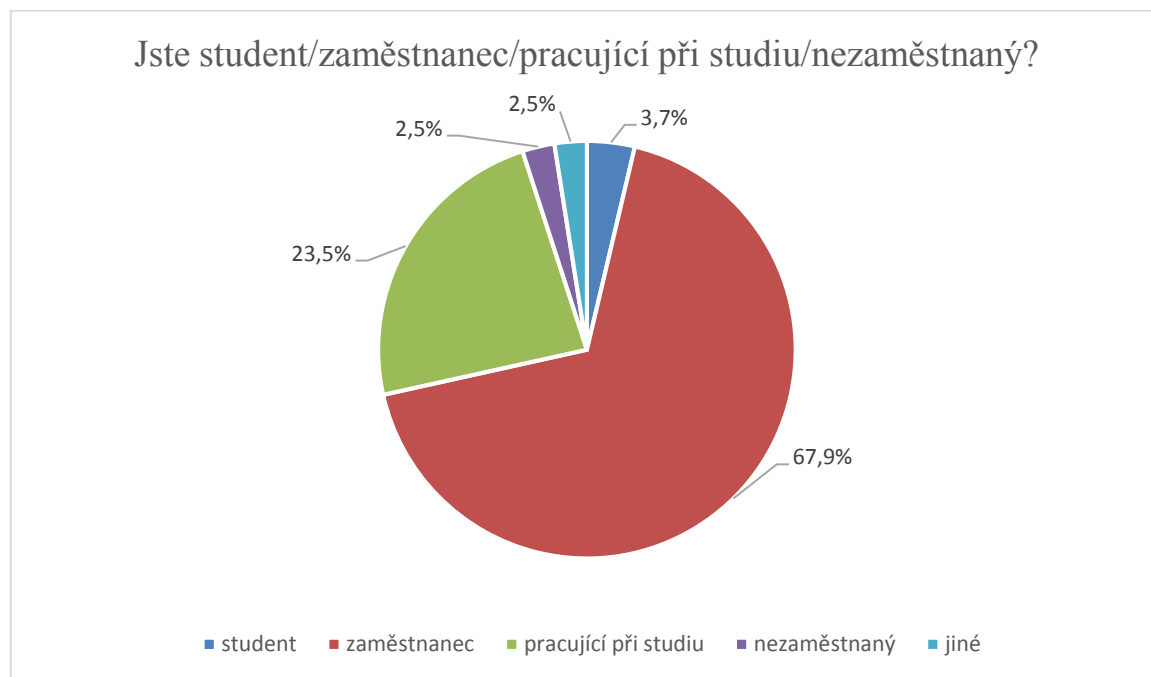
Graf 16: Obor dosaženého vzdělání

Zdroj: vlastní zpracování dle dotazníkového šetření

Zaměstnanci tvoří převážnou většinu (67,9 %) dotazovaných a druhé největší zastoupení mají pracující při studiu, kteří tvoří 23,5 %. V rámci mého průzkumu tvoří nezaměstnaní 2,5 % respondentů. V srpnu 2016 však v České republice dosahovala nezaměstnanost 5,3 %.

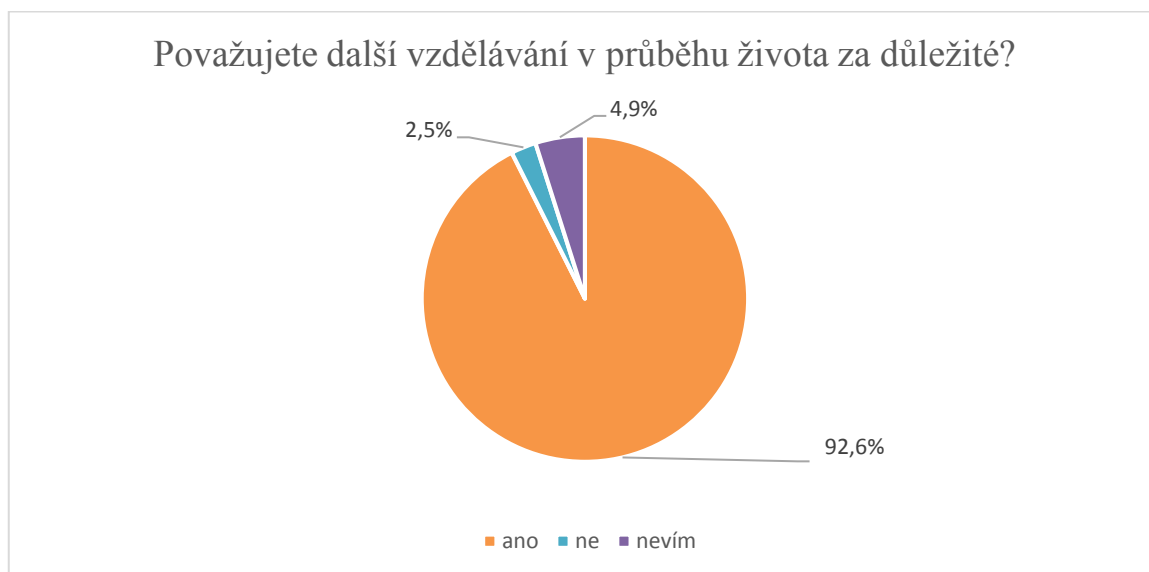
Graf 17: Jste student/zaměstnanec/pracující při studiu/nezaměstnaný?

Zdroj: vlastní zpracování dle dotazníkového šetření

Dle grafu č. 18 naprostá většina dotazovaných uvedla, že považují další vzdělávání v průběhu života za důležité, konkrétně tvoří 92,6 %. Možnost, že vzdělávání v průběhu života není důležité, uvedlo 2,5 % respondentů. Zbýlých 4,9 % dotazovaných uvedli, že nevědí. Vzhledem k tomu, že dotazník vyplňovali z převážné většiny vysokoškolsky vzdělání respondenti, kteří jsou v současné době zaměstnaní ve firmách, je patrné, že si uvědomují, jak je důležité se dále vzdělávat a zvyšovat svou kvalifikaci.

Graf 18: Považujete další vzdělávání v průběhu života za důležité?

Zdroj: vlastní zpracování dle dotazníkového šetření

Na otázku, zda se v současné době nějakým způsobem respondenti vzdělávají, odpovědělo 79 % kladně. Tuto hodnotu z části tvoří studenti a pracující při studiu, kteří v grafu č. 17 představují 27,2 % dotazovaných. V předešlém grafu č. 18 odpovědělo 92,6 % dotazovaných, že považují další vzdělávání za důležité, ale jen 79 % se v současné době skutečně vzdělává. Téměř 14 % dotazovaných, kteří považují vzdělávání za důležité, si ale v současné době kvalifikaci nezvyšují.

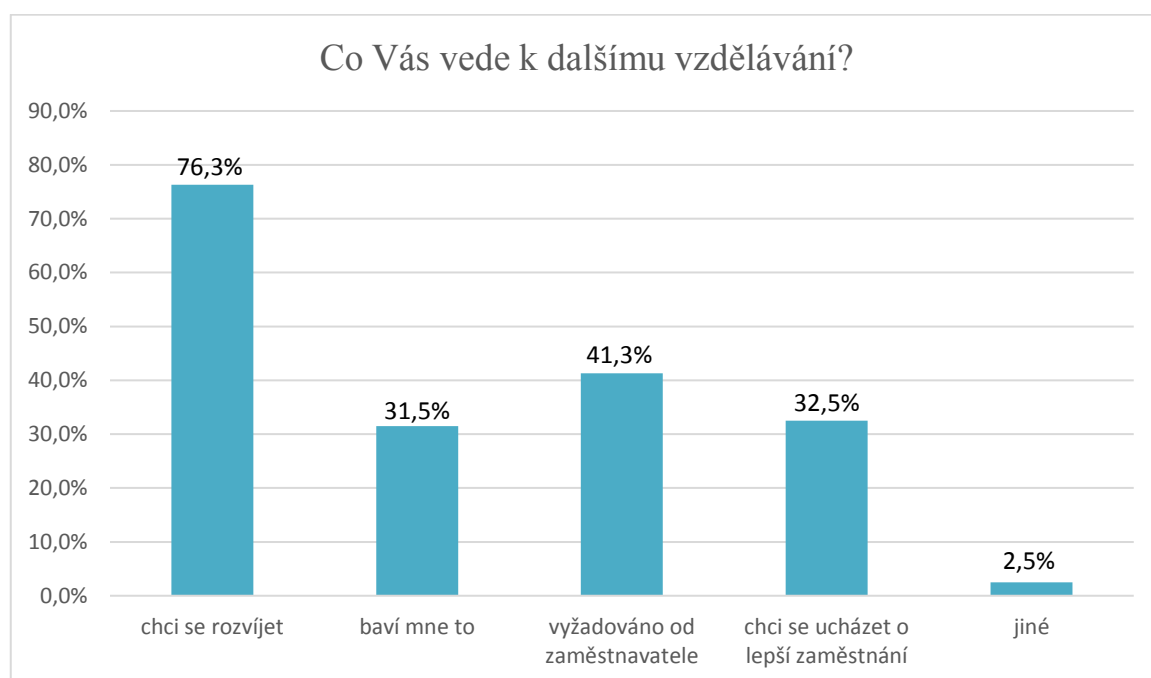
Graf 19: Vzděláváte se nějakým způsobem v této době?

Zdroj: vlastní zpracování dle dotazníkového šetření

V grafu č. 20 vidíme, jaké možnosti respondenti uvádějí jako důvod k dalšímu vzdělávání, kde mohli zvolit i více možností. Jako důvod osobního rozvoje zvolilo odpověď 76,3 % dotazovaných. Celkem 41,3 % respondentů zvolilo odpověď, že je další vzdělávání vyžadováno od jejich zaměstnavatele. V některých firmách bývá pro postup na vyšší pracovní pozice podmíněno zvýšením osobní kvalifikace, např. dostudováním alespoň bakalářského studia nebo rekvalifikačních kurzů. Třetí nejčastější odpověď byla s 32,5 %, že se respondenti vzdělávají s úmyslem zvýšit si svou kvalifikaci a své šance pro hledání lepšího zaměstnání. Těsně za touto možností se umístila odpověď, že se dotazování vzdělávají, protože je to baví.

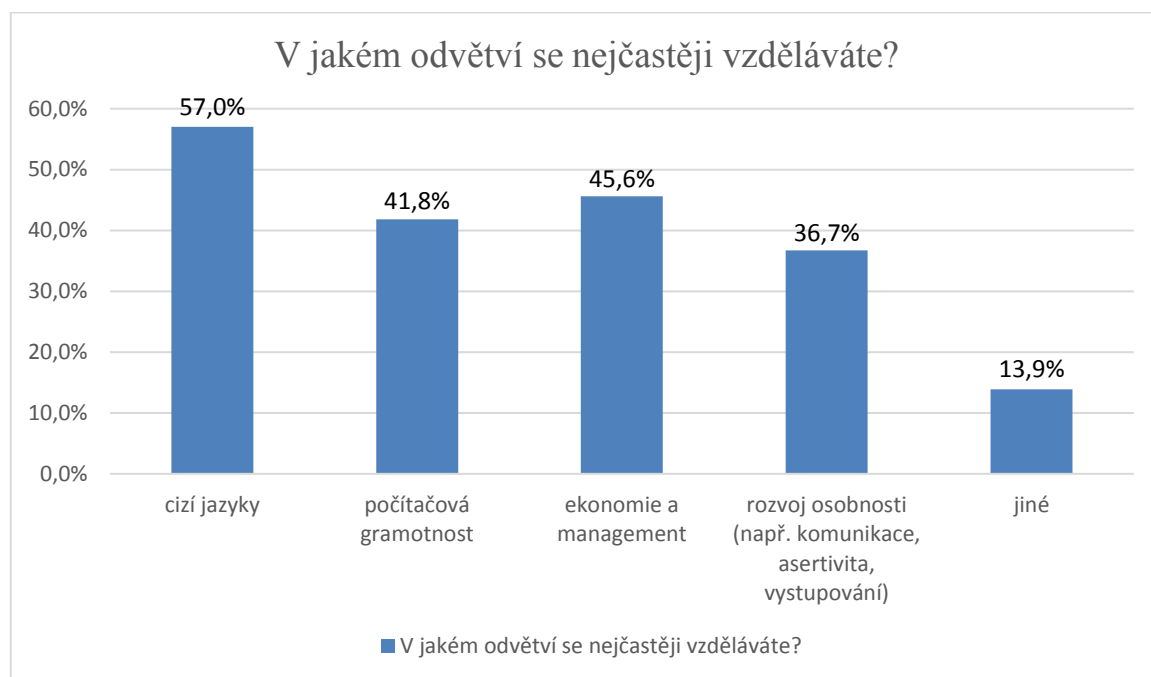
Graf 20: Co Vás vede k dalšímu vzdělávání?

Zdroj: vlastní zpracování dle dotazníkového šetření

V následujícím grafu č. 21 mohli respondenti zvolit i více možností. V grafu vidíme, že nejčastějším odvětvím, ve kterém se dotazovaní vzdělávají, jsou cizí jazyky (57%). V současné době je téměř ve všech firmách při přijímacích řízeních vyžadována znalost alespoň jednoho světového jazyka na komunikativní úrovni, nejčastěji je to anglický jazyk a znalost druhého jazyka bývá považována za výhodu. Druhé největší zastoupení, konkrétně 45,5 % má vzdělávání v odvětví ekonomie a managementu, to koresponduje s nejčastěji vystudovaným oborem ekonomie a management dle grafu č. 16. Vzhledem k tomu, že odvětví ekonomie a managementu zahrnuje i např. účetnictví, je vzdělávání vzhledem k neustálým ekonomickým a legislativním novinkám velmi potřebné. Vzdělávání v odvětví počítačové gramotnosti bylo zvoleno v 41,8 % případech. Počítačově gramotný člověk se vyznačuje tím, že využívá počítačové technologie bez bariér a umí si vyhledat a zpracovat potřebné informace pro danou práci. Vzdělávání v tomto oboru bývá nejčastěji zaměřeno na programy Microsoft Office a na speciální programy, které se používají ve firmách. Rozvoj osobnosti zvolilo 36,7 % dotázaných. Mezi vzdělávání v rámci rozvoje osobnosti se řadí např. asertivita, efektivní komunikace, vystupování nebo zvládání stresových situací. Jako odpověď jiné uvedlo 13,9 % respondentů, kteří uvedli vzdělávání např. v přírodních vědách, historii, novinkách v zákonech nebo odborné vzdělávání v rámci zaměstnání.

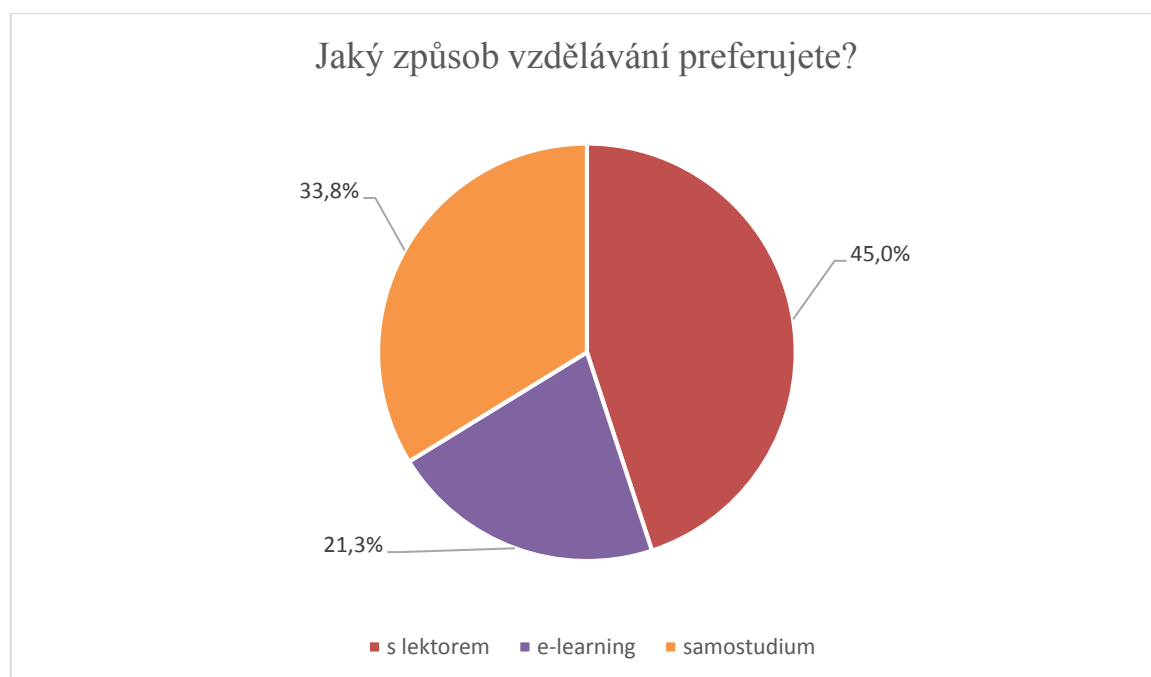
Graf 21: V jakém odvětví se nejčastěji vzděláváte?

Zdroj: vlastní zpracování dle dotazníkového šetření

Na otázku jakému způsobu vzdělávání respondenti dávají přednost, odpovědělo 45 %, že preferují vzdělávání pod vedením odborných lektorů. Výhodou ve vzdělávání s lektory je jejich odborné zaměření na konkrétní téma, které vyučují a jejich schopnost reagovat na dotazy a uvádět různé doplňující informace z praxe. Výhodou také je, že lektoři aby udrželi pozornost v průběhu přednášení, vyhodnocují situaci a případně mění styl přednášení, to se u následujících typů vzdělávání nedá aplikovat. Druhou největší preferenci má samostudium s 33,8 %, ale dle mého názoru má samostudium opodstatnění pouze jen u malého množství odvětví, nebo jen jako doplněk ke vzdělávání s lektorem. Samostudium u cizích jazyků nebo u rozvoje osobnosti, člověka příliš dál neposune, u některých typů vzdělávání je lektor nenahraditelný. Možnost vzdělávání pomocí e-learningu zvolilo 21,3 % dotazovaných. E-learning neboli elektronické vzdělávání se v současné době rychle šíří a získává si čím dál větší oblibu. Předností této formy vzdělávání je rychlost a nižší náklady než je tomu u klasických forem vzdělávání. Vzdělávání může být realizováno v kteroukoliv dobu, na jakémkoliv místě s přístupem k informačním a komunikačním technologiím a může být přímo „šito na míru“ vzdělávající se osobě.

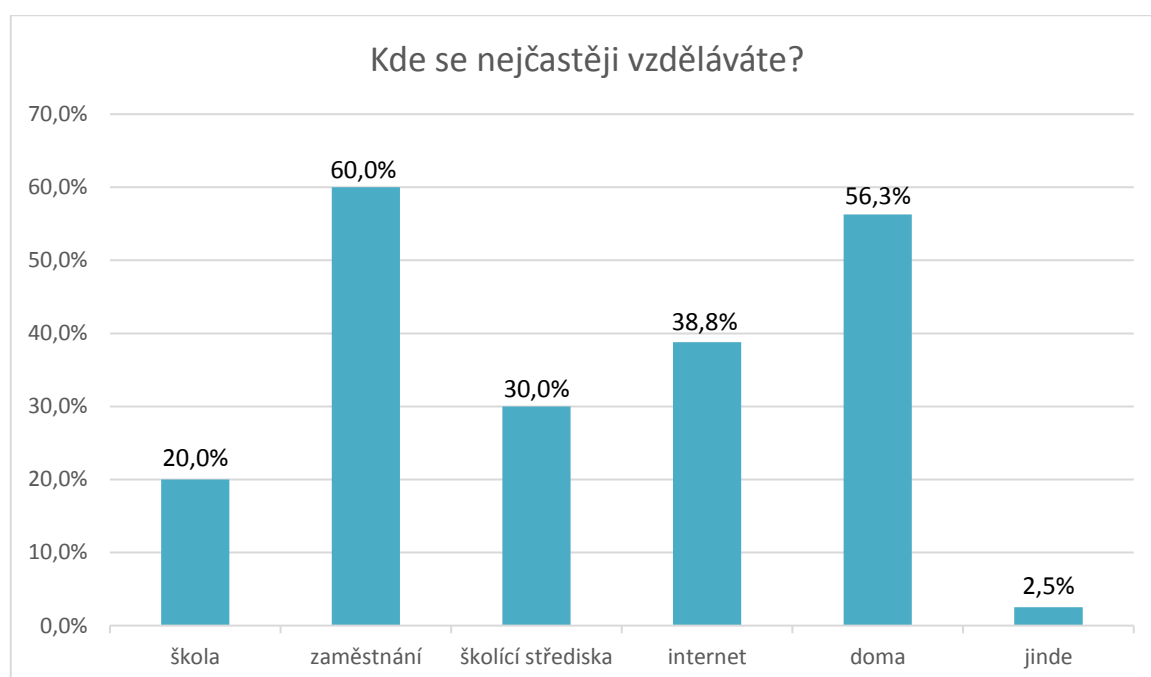
Graf 22: Jaký způsob vzdělávání preferujete?

Zdroj: vlastní zpracování dle dotazníkového šetření

Z hlediska místa, kde se nejčastěji respondenti vzdělávají, uvedlo 60 % zaměstnání. Těsně za ním se umístilo s 56,3 %, že se dotazovaní lidé rádi vzdělávají v klidu z domova. Doma se lidé vzdělávají např. prostřednictvím samostudia s pomocí knih nebo případně e-learningem. Dále byl zvolen internet (38,8 %), kde si respondenti mohou vyhledávat konkrétní odborné informace nebo se také vzdělávat pomocí e-learningu. Na čtvrté pozici byla zvolena školící střediska (30 %) a nejméně bylo voleno vzdělávání ve škole (20 %). Respondenti mohli zvolit i více možností.

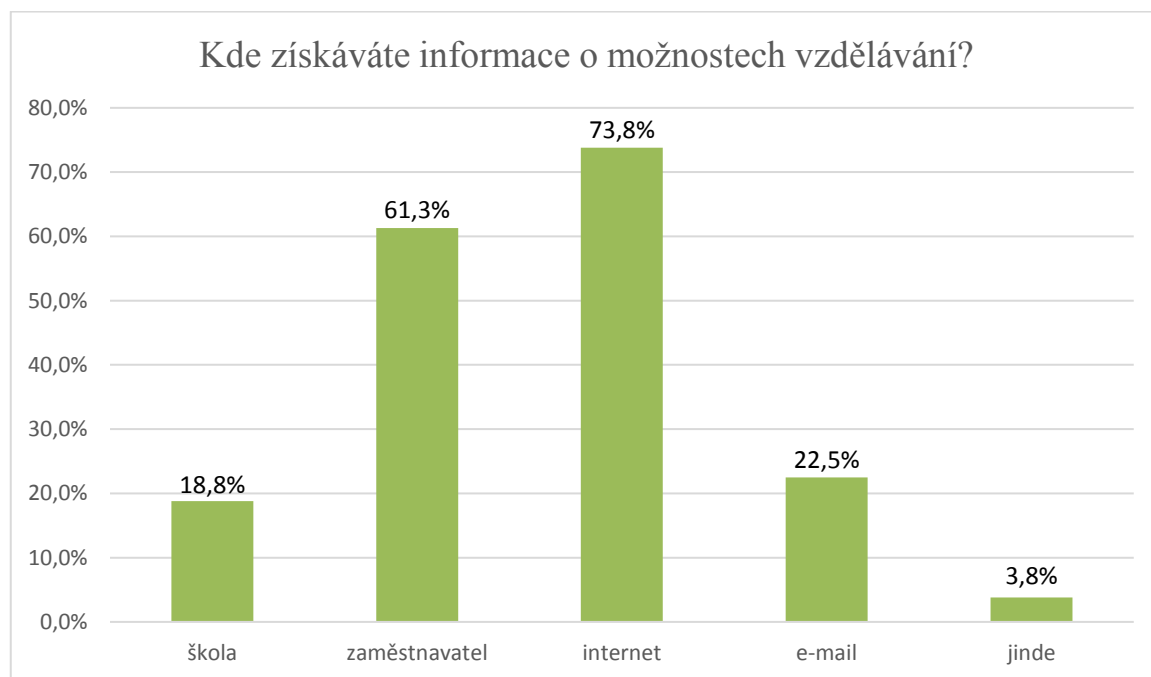
Graf 23: Kde se nejčastěji vzděláváte?

Zdroj: vlastní zpracování dle dotazníkového šetření

Další otázka byla zaměřena na to, kde respondenti získávají informace o různých možnostech vzdělávání. Respondenti mohli zvolit i více možností. Dle grafu č. 24 odpovědělo 73,8 % dotazovaných, že nejčastěji získávají informace o různých druzích vzdělávání z internetu. Druhá nejčastější odpověď byla 61,3 %, že respondenti získávají informace od svého zaměstnavatele. Nabídka od firem, které jsou zaměřené na pořádání školení, je často směřována přímo na firmy, které je pak dále nabízejí svým zaměstnancům. Další častou možností, kterou respondenti volili (22,5 %), bylo získávání informací o možnostech vzdělávání formou e-mailu. Firmy, které pořádají školení, si po absolvování školení často ukládají do databáze kontaktní informace lidí, kteří absolvovali konkrétní školení a posílají jim pak nabídky s dalšími školeními. Možnost, že respondenti získávají informace o možnostech vzdělávání ve škole, zvolilo 18,8 % dotazovaných. Vedle povinných předmětů je nabízeno studentům např. další vzdělávání cizích jazyků s možností získání mezinárodně uznávaných certifikátů.

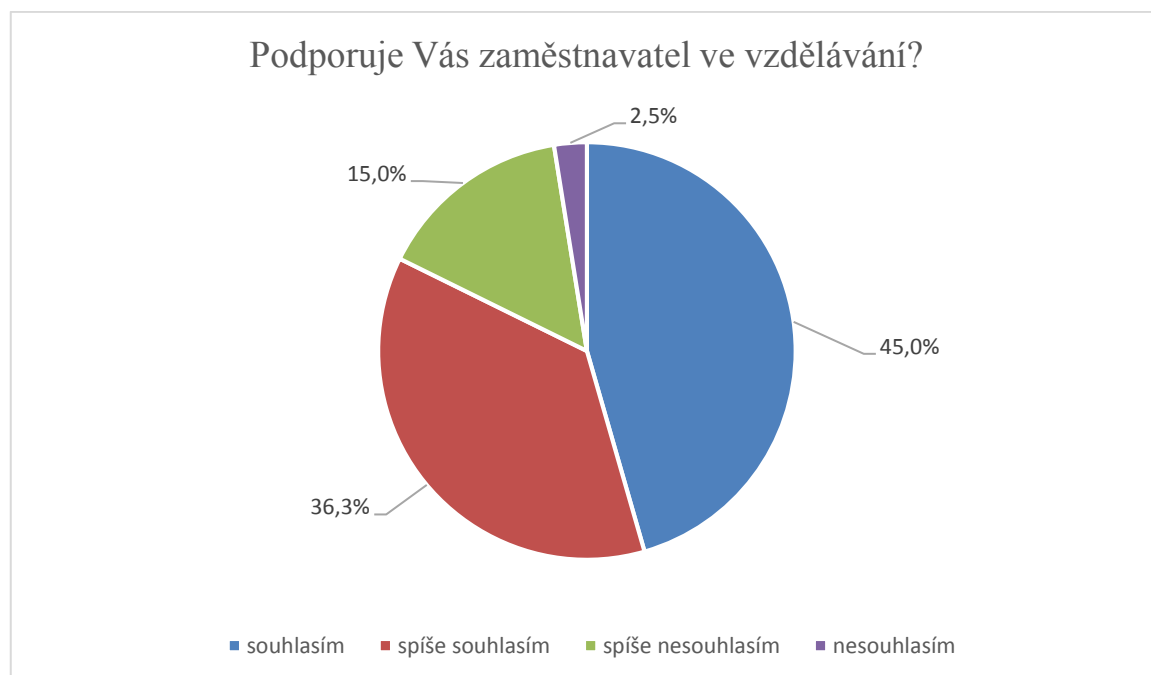
Graf 24: Kde získáváte informace o možnostech vzdělávání?

Zdroj: vlastní zpracování dle dotazníkového šetření

V následujícím grafu č. 25 odpovídali ti respondenti, kteří jsou zaměstnaní, zda je jejich zaměstnavatel podporuje ve vzdělávání. Více než 81 % respondentů uvedlo, že souhlasí nebo spíše souhlasí s tím, že je zaměstnavatel podporuje ve vzdělávání. Z toho téměř polovina (45 %) respondentů uvedla, že plně souhlasí s tím, že je zaměstnavatel podporuje ve vzdělávání. Jelikož se v současné době mnohé firmy snaží transformovat na učící se organizace, podpora ve vzdělávání od zaměstnavatelů je značná. Koncept učící se organizace je založen na podpoře zaměstnanců v kontinuálním vzdělávání neboli zdokonalování a rozvoji a vzájemném sdílení znalostí a dovedností, které vedou ke konkurenční výhodě firmy. Spíše nedostatečnou podporou od zaměstnavatele má 15 % zaměstnanců a 2,5 % respondentů uvedlo, že podporu od zaměstnavatele vůbec nemají.

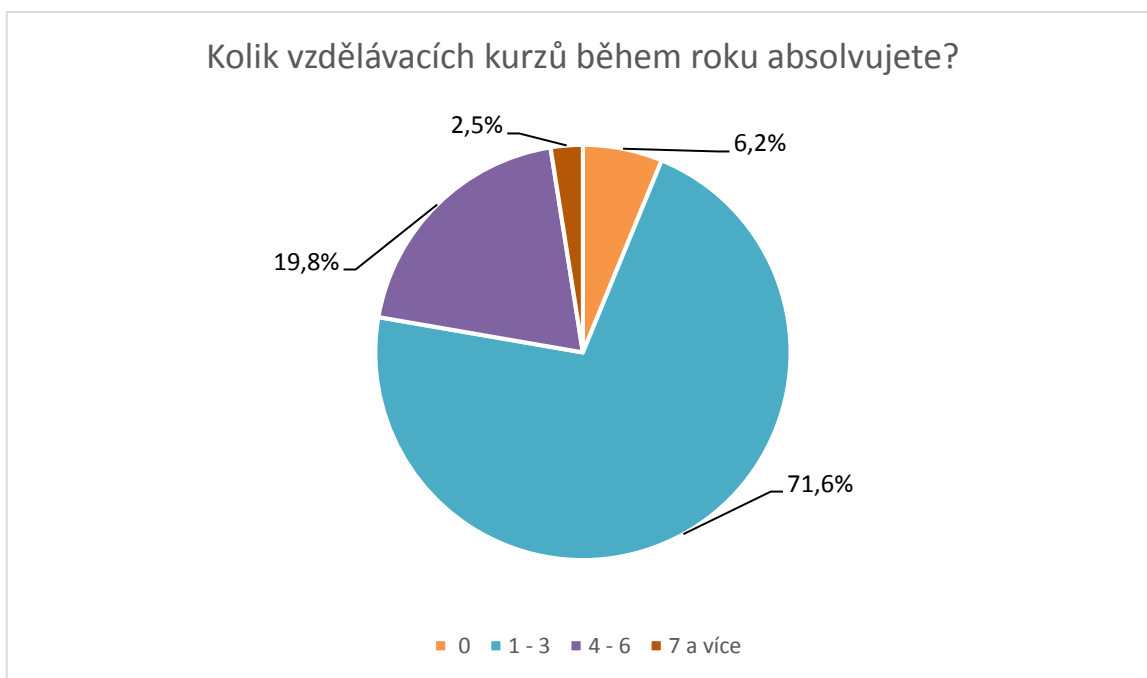
Graf 25: Podporuje Vás zaměstnavatel ve vzdělávání?

Zdroj: vlastní zpracování dle dotazníkového šetření

Další graf č. 26 zobrazuje, kolik vzdělávacích kurzů respondenti během roku absolvují. Největší zastoupení v počtu absolvovaných kurzů mělo rozmezí 1-3 kurzy za rok, které zvolilo 71,6 % respondentů. Druhý nejčastější výsledek 4-6 absolvovaných kurzů za rok volilo 19,8 % lidí. Další možnost 7 a více absolvovaných kurzů za rok zvolilo 6,2 % dotazovaných. Možnost, že neabsolvují ani jeden kurz za rok, tvořilo 2,5 % respondentů.

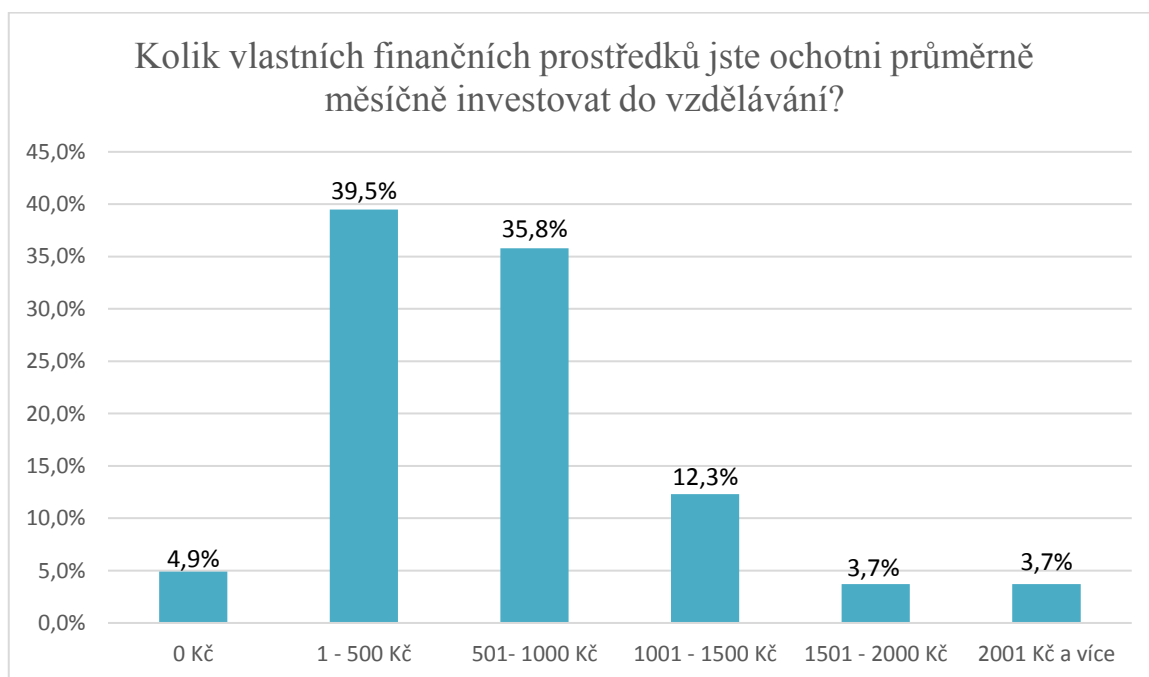
Graf 26: Kolik vzdělávacích kurzů během roku absolvujete?

Zdroj: vlastní zpracování dle dotazníkového šetření

Poslední otázka byla zaměřena na názor respondentů, kolik jsou měsíčně ochotni investovat vlastních finančních prostředků do vzdělávání. Více než 73 % respondentů uvedlo, že jsou ochotni měsíčně investovat v rozmezí 1-1000 Kč, z toho 39,5 % jsou ochotni investovat 1-500 Kč a 35,8 % v rozmezí 501-1000 Kč. Třetí nejčastější (12,3%) měsíční investicí do vzdělávání bylo rozmezí 1001-1500 Kč a následovalo shodně s 3,7 % rozmezí 1501-2000 Kč a 2001 Kč a více. Jako odpověď, že nejsou ochotni měsíčně investovat žádné své finanční prostředky, zvolilo 4,9 % dotazovaných. Z výše uvedených odpovědí je znát, že výše platů buď není příliš vysoká, že to stačí pouze na pokrytí nákladů a peníze navíc na vzdělávání již nezbydou. Druhou možností je návyk obyvatel na to, že klasické formální vzdělávání je v České republice financováno ze státního rozpočtu a tak i další vzdělávání by měl dle jejich názoru financovat zaměstnavatel nebo stát. Je však třeba myslet na to, že zvyšování si kvalifikace dalším vzděláváním může pomoci ve stávajícím zaměstnání k postupu na vyšší pracovní pozice nebo i při hledání nového zaměstnání a získání vyššího platu. Investice vlastních finančních prostředků do vzdělávání se tak zcela jistě vyplatí.

Graf 27: Kolik vlastních finančních prostředků jste ochotni průměrně měsíčně investovat do vzdělávání?

Zdroj: vlastní zpracování dle dotazníkového šetření

5 Zhodnocení výsledků

V České republice se každým rokem úroveň dosaženého vzdělání zvyšuje. Vzhledem k tomu, že je školství v České republice oproti jiným zemím financované ze státního rozpočtu, může být jedním z důvodů, že poptávka po vzdělání neustále roste a následně s vyšší kvalifikací se zvyšuje konkurence na trhu práce. Vzdělanost je v této práci zaměřena především na jednotlivé úrovně dosaženého vzdělání obyvatel. V porovnání se zeměmi sledovanými dle Eurostat i dle OECD, se Česká republika ve většině případů řadila k průměrným až lehce nadprůměrným zemím.

V rámci hodnocených zemí dle statistických dat Eurostat se Česká republika řadí k nejlepším zemím s nejnižší dosaženou hodnotou (5,2 %) základního vzdělání. Zaujímá také přední příčku s dokončeným alespoň vyšším sekundárním vzděláním ve věku 20-24 let. Na úrovni vyššího sekundárního a postsekundárního vzdělání ve věkových kategoriích 25-54 let a 55-74 let má Česká republika dokonce první místo s nejvyšším poměrem vzdělaných lidí. Česká republika dosahuje úrovně o více než 30 % vyšší než je průměr zemí Evropské unie. Na úrovni terciálního vzdělání se i přes zvyšující účast ve vzdělání umístila pod průměrem zemí EU-28. Dosažený podíl terciálního vzdělání u mladší populace se sice o něco zlepšil, ale stále se řadíme k zemím s nízkou vysokoškolskou vzdělaností.

Podíl vzdělání v České republice v rámci hodnocených zemí OECD se řadí na druhé místo s dosaženým alespoň vyšším sekundárním vzděláním s 93 %, převyšuje tak průměr zemí OECD o 17 %. Na úrovni terciálního vzdělání má Česká republika celkově jeden z nejnižších podílů dosaženého vzdělání v rámci OECD, ale na druhou stranu má jeden z nejvyšších podílů dospělých, kteří dosáhli magisterského stupně vzdělání. Dosažená úroveň vzdělání má podstatný vliv na trhu práce. U osob, které dokončily pouze základní vzdělání, je míra nezaměstnanosti 20,7 %. Vysokoškolsky vzdělané obyvatelstvo je více žádané na trhu práce, míra nezaměstnanosti dosahuje pouze 2,3 %.

Celkově lze tedy říci, že se úroveň vzdělanosti v České republice pohybuje na vysoké úrovni, především na úrovni terciálního vzdělání je ale stále prostor pro zlepšení. Česká republika se řadí k zemím s vyspělou tržní ekonomikou a lze tak i nadále očekávat nejen ve vzdělání její progresivní vývoj.

Z výsledků srovnání jednotlivých zemí je patrné, že je úroveň vzdělání určující nejen pro míru nezaměstnanosti v dané zemi, ale má i podstatný vliv na ekonomickou úroveň jedince i celé společnosti. Na základě těchto poznatků bylo provedeno dotazníkové šetření zaměřené na názor a postoj obyvatel k dalšímu vzdělávání ať už k formálnímu, nebo ke vzdělávacím kurzům. Dotazníkového šetření se zúčastnilo 167 respondentů a zastoupení jednotlivých pohlaví bylo téměř rovnoměrně rozdělené, takže se výsledky dají považovat za objektivní. Největší zastoupení respondentů bylo ve věkovém rozmezí 18-34 let, kteří zaujímali přes 50 % dotazovaných. Největší zastoupení, téměř 65 %, měli vysokoškolsky vzdělaní respondenti a nejčastějším oborem v dosaženém vzdělání byla ekonomie a management. Téměř 68 % z dotazovaných byli buď pracující při studiu, nebo zaměstnanci. Z výsledků průzkumu vyplývá, že naprostá většina dotazovaných, konkrétně 92,6 % považují další vzdělávání v průběhu života za důležité, ale pouze 79 % se v současné době nějakým způsobem vzdělává. Jako hlavní důvod k dalšímu vzdělávání respondenti uvedli, že se chtějí rozvíjet. Z hlediska odvětví, ve kterém se dotazovaní nejčastěji vzdělávají, uvedlo 57 % cizí jazyky. Nejčastějším způsobem získávání nových vědomostí bylo vzdělávání v zaměstnání za účasti lektora. O možnostech vzdělávacích kurzů se nejčastěji respondenti dozívají z internetu nebo od zaměstnavatele a ten je dle většinového názoru ve vzdělávání podporuje. Respondenti během roku absolvují průměrně 1 až 3 vzdělávacích kurzů a do vzdělávání jsou nejčastěji ochotni investovat do 500 Kč měsíčně.

6 Závěr

Cílem této práce bylo popsat podstatu a fungování znalostní ekonomiky a analyzovat různé klasifikace vzdělávání podle mezinárodního systému ISCED a následně analyzovat stupně vzdělání v České republice. Dalším cílem bylo v praktické části porovnat úroveň vzdělávání v České republice v rámci Evropské unie a v rámci zemí OECD.

V teoretické části práce byly nejprve analyzovány pojmy znalostní ekonomiky, lidských zdrojů a lidského kapitálu. Vzdělávání bylo charakterizované z hlediska jednotlivých forem vzdělávání dle mezinárodní klasifikace ISCED a jednotlivých stupňů vzdělávání v České republice. Ve vlastní práci byly pomocí metody komparace porovnány jednotlivé dosažené úrovně vzdělávání České republiky v rámci zemí Evropské unie a členských zemí OECD. Na závěr byl pomocí dotazníkového šetření zjišťován přístup obyvatel k dalšímu vzdělávání.

Výsledky z analytické práce poukazují na to, že je vzdělanost v České republice poměrně na dobré úrovni, v porovnání se státy Evropské unie a zeměmi OECD se řadíme k lepšímu průměru. Na úrovni vzdělání alespoň vyšším než je sekundární vzdělání dosahuje Česká republika dokonce na druhou nejlepší příčku ze zemí OECD. Na druhou stranu v terciálním vzdělání jsme ve srovnání s ostatními zeměmi Evropské unie podprůměrní.

Investice do lidského kapitálu a měření kapitálu mají své opodstatnění. Lidským kapitálem jsou veškeré znalosti, schopnosti, dovednosti a je třeba ho neustálým vzděláváním navyšovat. Vzdělání je považováno za jeden z hlavních nástrojů pro kariérní úspěch a nejlepší životní investicí. Vzhledem k tomu, že Česká republika nemá významné zdroje přírodního bohatství, musí být jejím bohatstvím obyvatelé oplývající schopnostmi a znalostmi, aby byla ekonomika této malé země konkurenceschopná. Lidé si musí uvědomit, že vzdělávání má význam nejen pro ekonomickou prosperitu a konkurenceschopnost společnosti, ale i pro jejich životní úspěch, výši příjmů, prestiž a celkově kvalitu života.

7 Seznam použitých zdrojů

- Armstrong, Michael. 2007.** *Řízení lidských zdrojů: nejnovější trendy a postupy.* Praha : Grada Publishing, a. s., 2007. ISBN 978-80-247-1407-3.
- Barták, Jan. 2008.** *Od znalostí k inovacím: tvorba, rozvíjení a využívání znalostí v organizacích.* Praha : Alfa nakladatelství, 2008. ISBN 978-80-87197-03-5.
- Beneš, Milan. 2014.** *Andragogika.* Praha : Grada Publishing, a. s. , 2014. ISBN 978-80-247-4824-5.
- Brožová, Helena a Houška, Milan. 2011.** *Modelování znalosti.* Praha : Professional Publishing, 2011. ISBN 978-80-7431-069-0.
- Bureš, Vladimír. 2007.** *Znalostní management a proces jeho zavádění: průvodce pro praxi.* Praha : Grada Publishing, a. s., 2007. ISBN 978-80-247-1978-8.
- Český statistický úřad. Klasifikace oborů vzdělání CZ-ISCED-F 2013.** [Online] [Citace: 26. 10. 2016.] <https://www.czso.cz/csu/czso/klasifikace-oboru-vzdelani-cz-isced-f-2013>.
- Education at a Glance 2015. OECD iLibrary.** [Online] [Citace: 02. 08. 2016.] http://www.oecd-ilibrary.org/education/education-at-a-glance-2015_eag-2015-en.
- Eurostat. 2016.** Education attainment statistics. *Eurostat Statistics Explained.* [Online] 2016. [Citace: 18. 10. 2016.] http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Educational_attainment_statistics.
- Eurydice. 2016.** Hlavní rysy vzdělávacího systému. *European Commission.* [Online] 2016. [Citace: 25. 9. 2016.] <https://webgate.ec.europa.eu/fpfis/mwikis/eurydice/index.php/%C4%8Cesk%C3%A1-republika:P%C5%99ehled>.
- Holcová, Veronika. 2014.** Znalostní ekonomika a její determinanty. *Bakalářská práce.* Pardubice : Univerzita Pardubice, 2014.
- Kadeřábková, Anna a kol. 2007.** *Růst, stabilita, konkurenceschopnost III.* Praha : Linde nakladatelství s. r. o., 2007. ISBN 978-80-86131-71-9.
- Kameníček, Jiří. 2012.** *Lidský kapitál: bohatství, které dřímá v nás.* Praha : Univerzita Karlova v Praze, 2012. ISBN 978-80-246-2139-5.
- Kislingerová, Eva a kol., a. 2008.** *Inovace nástrojů ekonomiky a managementu organizací.* Praha : C. H. Beck, 2008. ISBN 978-80-7179-882-8.
- Kociánová, Renata. 2010.** *Personální činnosti a metody personální práce.* Praha : Grada Publishing. a. s., 2010. ISBN 978-80-247-2497-3.

- Langer, Tomáš. 2013.** *Nová ekonomická situace: výzva ke vzdělávání.* Praha : Asociace institucí vzdělávání dospělých ČR, 2013. ISBN 978-80-904531-6-6.
- Matějů Petr, a kol. 2009.** *Bílá kniha terciálního vzdělávání.* Praha : TAURIS, 2009. ISBN 978-80-254-4519-8.
- Matula, Jan. 2011.** Portál CI - Competitive Intelligence. *Vztah pojmů znalostní ekonomika a znalostní společnost k pojmům informační ekonomika a informační společnost.* [Online] 2011. [Citace: 6. 10. 2016.] <http://www.portalci.cz/ci-v-praxi/odborne-clanky/autorske-clanky/matula-j-vztah-pojmu-znalostni-ekonomika-a-znalostni-spolecnost-k-pojmum-informacni-ekonomika-a-informacni-spolecnost>.
- Mazouch, Petr a Fischer, Jakub. 2011.** *Lidský kapitál: měření, souvislosti, prognózy.* Praha : C. H. Beck, 2011. ISBN 978-80-7400-380-6.
- Mládková, Ludmila. 2005.** *Moderní přístupy k managementu. Tacitní znalost a jak ji řídit.* Praha : C. H. Beck, 2005. ISBN 80-7179-310-8.
- Národní ústav odborného vzdělávání. Jaký je rozdíl mezi dálkovým a distančním studiem?** [Online] [Citace: 31. 10. 2016.] <http://www.nuov.cz/jaky-je-rozdil-mezi-dalkovym-a-vecernim-studiem>.
- Plamínek, Jiří. 2013.** *Sebezpoznaní, sebeřízení a stres.* Praha : Grada Publishing, a. s., 2013. ISBN 978-80-247-4751-4.
- Plamínek Jiří. 2009.** *Týmová spolupráce a hodnocení lidí.* Praha : Grada Publishing, a. s., 2009. ISBN 978-80-247-2796-7.
- Průcha, Jan, Walterová, Eliška a Mareš, Jiří. 2001.** *Pedagogický slovník.* Praha : Portál, 2001. ISBN 80-7178-579-2.
- Severová, Lucie a Šrédli, Karel. 2010.** *Znalostní ekonomika.* Praha : Česká zemědělská univerzita v Praze, Provozně ekonomická fakulta, 2010. ISBN 978-80-213-2131-1.
- Sklenák, Vilém a kol. 2001.** *Data, informace, znalosti a internet.* Praha : C. H. Beck, 2001. ISBN 80-7179-409-0.
- Soukup, Jindřich a kol., a. 2015.** *Zdroje a perspektivy evropských ekonomik na počátku 21. století v kontextu soudobé globalizace.* Praha : Management Press, 2015. ISBN 978-80-7261-281-9.
- Soukup, Jindřich a Rathouský, Bedřich. 2013.** *Znalostní ekonomika v České republice a Evropské unii.* Praha : Management Press, s. r. o., 2013. ISBN 978-80-7261-266-6.

Šrédli, Karel. 2010. *Znalostní ekonomika a vzdělávání.* Praha : Reprografické studio PEF ČZU v Praze, 2010. ISBN 978-80-213-2039-0.

Truneček, Jan. 2004. *Management znalostí.* Praha : C. H. Beck, 2004. ISBN 80-7179-884-3.

Vodák, Josef a Kucharčíková, Alžběta. 2011. *Efektivní vzdělávání zaměstnanců.* Praha : Grada Publishing, a. s., 2011. ISBN 978-80-247-3651-8.

Vymětal, Jan, Diačiková, Anna a Váchová, Miriam. 2005. *Informační a znalostní management v praxi.* Praha : LexisNexis CZ, 2005. ISBN 80-86920-01-1.

Seznam obrázků

Obrázek 1: Stupně vzdělávacího systému v ČR37

Seznam grafů

Graf 1: Znalostní řetězec.....	11
Graf 2: Fáze ekonomických systémů.....	13
Graf 3: Znalostní indexy.....	17
Graf 4: Zdroje ekonomického růstu.....	18
Graf 5: Složení a faktory působící na lidský kapitál.....	20
Graf 6: Celoživotní učení a vzdělávání v rámci znalostní společnosti.....	29
Graf 7: Míra účasti ve vzdělání 15-19 letých a 20-29 letých.....	43
Graf 8: Míra dosažení vyššího sekundárního vzdělání.....	44
Graf 9: Procento 25-34 letých, kteří nedosáhli vyššího sekundárního vzdělání.....	45
Graf 10: Míra vstupu do terciálního vzdělávání.....	46
Graf 11: Míra prvního dokončení terciálního vzdělání.....	47
Graf 12: Procento 25-34 letých, kteří dosáhli terciálního vzdělání podle pohlaví.....	49
Graf 13: Pohlaví respondentů.....	50
Graf 14: Věk respondentů.....	51
Graf 15: Nejvyšší dosažené vzdělání.....	52
Graf 16: Obor dosaženého vzdělání.....	52
Graf 17: Jste student/zaměstnanec/pracující při studiu/nezaměstnaný?.....	53
Graf 18: Považujete další vzdělávání v průběhu života za důležité?.....	54
Graf 19: Vzděláváte se nějakým způsobem v této době?.....	54

Graf 20: Co Vás vede k dalšímu vzdělávání?	55
Graf 21: V jakém odvětví se nejčastěji vzděláváte?	56
Graf 22: Jaký způsob vzdělávání preferujete?	57
Graf 23: Kde se nejčastěji vzděláváte?	58
Graf 24: Kde získáváte informace o možnostech vzdělávání?	59
Graf 25: Podporuje Vás zaměstnavatel ve vzdělávání?	60
Graf 26: Kolik vzdělávacích kurzů během roku absolvujete?	61
Graf 27: Kolik vlastních finančních prostředků jste ochotni průměrně měsíčně investovat do vzdělávání?	62

Seznam tabulek

Tabulka 1: Kódování úrovní ISCED	24
Tabulka 2: Podíl populace v jednotlivých zemích podle úrovně vzdělání a věku, 2015.....	40
Tabulka 3: Počet obyvatel ve věku 20-24 let s dokončeným alespoň vyšším středním vzděláním (ISCED 3), rok 2015	41

8 Přílohy

Dotazníkové šetření

1. Jste
 - žena
 - muž

2. Kolik je Vám let?
 - 18-26 let
 - 27-35 let
 - 36-44 let
 - 45-53 let
 - 54 let a více

3. Nejvyšší dosažené vzdělání?
 - základní
 - střední škola bez maturity
 - střední škola s maturitou
 - vyšší odborné vzdělání
 - bakalářské vzdělání
 - magisterské vzdělání
 - doktorské vzdělání

4. Obor dosaženého vzdělání?
 - ekonomie a management
 - humanitní a společenské vědy
 - přírodní vědy
 - technické obory a informatika
 - pedagogika
 - medicína a farmacie
 - právo
 - Jiné (prosím, uveďte jaké)

5. Jste

- student
- zaměstnanec
- pracující při studiu
- nezaměstnaný
- jiné

6. Považujete další vzdělávání v průběhu života za důležité?

- ano
- ne
- nevím

7. Vzděláváte se nějakým způsobem v této době?

- ano
- ne

8. Co Vás vede k dalšímu vzdělávání?

- chci se rozvíjet
- baví mne to
- vyžadováno od zaměstnavatele
- chci se ucházet o lepší zaměstnání
- Jiná odpověď (prosím, uveďte)

9. V jakém odvětví se nejčastěji vzděláváte?

- cizí jazyky
- počítačová gramotnost
- ekonomie a management
- rozvoj osobnosti (např. komunikace, asertivita, vystupování)
- Jiné (prosím, uveďte jaké)

10. Jaký způsob vzdělávání preferujete?

- s lektorem
- e-learning
- samostudium
- Jiné (prosím, uveďte jaké)

11. Kde se nejčastěji vzděláváte?

- škola
- zaměstnání
- školicí střediska
- internet
- doma
- Jinde (prosím, uveďte kde)

12. Kde získáváte informace o možnostech vzdělávání?

- škola
- zaměstnavatel
- internet
- e-mail
- Jinde (prosím, uveďte kde)

13. Podporuje Vás zaměstnavatel ve vzdělávání?

- souhlasím
- spíše souhlasím
- spíše nesouhlasím
- nesouhlasím
- nevím

14. Kolik vzdělávacích kurzů během roku absolvujete?

- 0
- 1 – 3
- 4 – 6
- 7 a více

15. Kolik vlastních finančních prostředků jste ochotni průměrně měsíčně investovat do vzdělávání?

- 0 Kč
- 1 – 500 Kč
- 501 – 1 000 Kč
- 1 001 – 1 500 Kč
- 1 501 – 2 000 Kč
- 2 001 Kč a více